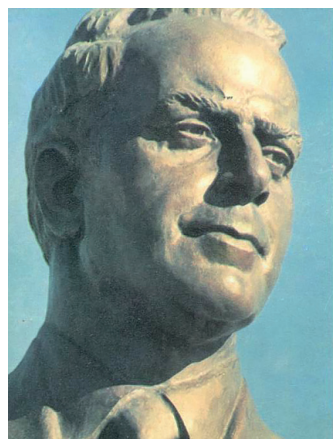

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

S. Huseynov

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycan dövlət mülkiyyəti Azərbaycan xalqına milli varlıqdır.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

08 aprel
2025-ci il,
çərşənbə axşamı
№ 056 (6884)
Qiyamət
60 qəpik

Sülh nə vaxt imzalanacaq?

➔ Bax səh. 2

Mina terrorunun qurbanları artır...

➔ Bax səh. 4

“Bir kəmə, bir yol”da ZƏNGƏZUR dəhlizi...

➔ Bax səh. 3

Ağdaban faciəsindən 33 il ötür

➔ Bax səh. 4

“Yaşıl enerji” ittifaqı yaranır

Bakıda keçirilən Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası nazirlərin 3-cü iclasında ən mühüm razılaşmalardan biri bərpaolunan enerji mənbələrinin tədarükündə iştirakçı ölkələrin yeni investisiya planlarında ortaq mövqə nümayiş etdirilməsi oldu. İlk öncə, “Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi, Qazaxıstan Respublikasının Energetika Nazirliyi, Özbəkistan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Asiya İnkişaf Bankı və Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı arasında Anlaşma Memorandumu”nun imzalanması “yaşıl enerji” dəhlizinin gerçəkləşməsi istiqamətində hüquqi-iqtisadi və sərmayə zamanətinin həllini təmin etmiş oldu. Memorandum Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında “Xəzər Yaşıl...

➔ Bax səh. 5

Orta dəhlizə böyük investisiyalar cəlb edilir

Beynəlxalq nəqliyyat arteriyalarının əsas qovşaqlarından birinə çevrilən Azərbaycan Şimal-Cənub, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri şəbəkəsini daha da genişləndirmək və “Bir kəmə, bir yol” layihəsinin coğrafi hədudlarına əlavə nəqliyyat xətləri cəlb etmək təşəbbüsü ilə çıxış etməkdədir. Yeni geoiqtisadi proseslər fonunda meydana çıxan və heç vaxt olmadığı qədər indi reallığa çevrilmək ehtiyacı artan Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizinin (Orta Dəhliz) yaradılmasında respublikamızın səyləri bunu deməyə əsas verir. Son 2 ildə regiondakı marşrutların çoxşaxəliliyinin təmin edilməsində aktiv rol oynayan Azərbaycan Xəzər regionunu beynəlxalq haba çevirmək üçün TransXəzər nəqliyyat xəttinin...

➔ Bax səh. 5

Makronun bütün kəşfiyyat strukturu ifşa olunur

Son vaxtlar Fransanın kəşfiyyat xidməti ilə bağlı tez-tez ifşaedici faktlar aşkarlanır. “Haber Global”ın məlumatına görə, növbəti belə bir məlumat barədə “Intelligence Online” adlı nüfuzlu xəbər saytında dərc olunan məqalədə geniş bəhs olunub. Bildirilib ki, “Qaranlıqlar şahzadəsi” kimi tanınan Aleksandr Benallanın da təmsil olunduğu kəşfiyyat qrupunun fokuslandığı əsas nöqtələr Balkanlar və Yaxın Şərqdır. “Intelligence Online” Makronun getdikcə daha çox kəşfiyyat yönümlü xarici siyasət yürütməyə başladığını vurğulayır. Sırr deyil ki, ayrı-ayrı dövlətlərin hakimiyyətləri özlərinin siyasi ömrünü uzatmaqdan ötrü ölkə daxilində və xaricində hörümçək toruna bənzəyən agentura şəbəkəsi...

➔ Bax səh. 6

Zərər-ziyansız yaşamağın düsturu

Hekayənin qəhrəmanı tabutqayıran Yakov ömrü boyu əlləşib-vuruşub tabut düzəltməklə, arabir məclislərdə skripka çalmaqla baş girsə də, evində içməli çaya belə qənaət eləsə də, yenə bu həyatdən nəf götürə bilmir ki, bilmir, hər dəfə gəlir-çıxarını hesablayanda filan qədər ziyan düşdüyünü görüb qəzəblənir. Bu adam həтта qürbətə ölib özgə bir ustanın düzəltdiyi tabuta qoyulan ölümləri, skripkasında çalınmamış mahnıları, çayda çoxdan bəri üzməyən gəmiləri, qarmağa düşməmiş balıqları, ovlanmamış qazları-ördəkləri də öz ayağına yazıb zərərinə oracan böyüdü ki, axırda belə bir məntiqi nəticəyə...

➔ Bax səh. 7

Yelisey Sarayı yeni siyasi böhranla üz-üzə

Dünya ölkələri yeni tariflərə qarşı...

➔ Bax səh. 6

➔ Bax səh. 7

Sülh nə vaxt imzalanacaq?

İrəvan “vasitəçilər” axtarışında...

2022-ci ildən start götürən sülh təşəbbüsü prosesi demək olar ki, nəticəyə yaxınlaşmaqdadır. Əvvəlki dövrlərdə vasitəçilərin iştirakı ilə aparılan, amma hər hansı bir nəticə verməyən proses 2023-cü ilin sonundan etibarən ikitərəfli təmas halında davam etdi. Bir ildən artıq müddətdə qarşılıqlı müzakirələr nəticəsində artıq sülh sənədinin 17 maddəsinin hər biri razılaşdırılıb - sülhün imzalanmasına cəmi bir addım qalıb. Ermənistanın bu “bir addım”ı atması bölgədə daimi və əbədi sülhün yaranmasına yol açacaq.

Azərbaycanın mövqeyi qəti və bəllidir

Sülh sənədinin 17 paragrafının razılaşdırılması olduqca mühüm bir hadisədir - sadəcə olaraq, Ermənistan sülhün əbədiyyətinin qorunması üçün bəzi addımlar atmalıdır. Burada söhbət hansısa əlavə şərtədən getmir - Ermənistan prosesin tam həlli üçün bu addımlara getməlidir. Bunun üçün isə İrəvan ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvi və dövlət Konstitusiyasında müvafiq dəyişikliklərin edilməsi məsələlərini reallaşdırmalıdır. Aprelin 2-də Prezident İlham Əliyev Almaniyanın dövlət başçısı ilə birgə jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən də vurğulayıb ki, birincisi, ATƏT-in Minsk qrupu ləğv edilməlidir. Bunun da məntiqi ondan ibarətdir ki, 1992-ci ildə yaradılmış ATƏT-in Minsk qrupunun mandatı Qarabağ münaqişəsinin həlli idi. Qarabağ münaqişəsini Azərbaycan özü həll edib - BMT Nizamnaməsi əsasında və beynəlxalq hüquq

çərçivəsində. Münaqişə həll olunduğu üçün və Ermənistan rəsmən Qarabağı Azərbaycan torpağı kimi tanıdığı üçün ATƏT-in Minsk qrupunun de-yure fəaliyyətinə heç bir əsas qalmayıb: “Onsuz da de-fakto bu qrup fəaliyyət göstərmirdi. Ermənistanın buna razı olmaması bizdə haqlı olaraq şübhələr doğurur. Görəsən, nə üçün? Bəlkə Ermənistan bizə qarşı yenə də ərazi iddiası ilə çıxış etmək istəyir? Onların sürətli silahlanması, öldürücü silahlar əldə etməsi, bu sahədə onlara əsas yardımçı olan Fransanın onları yeni təxribatlara təhrik etməsi bu şübhələri təbii olaraq artırır. Yəni bu, birinci məsələdir”.

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, ikinci məsələ Ermənistanın konstitusiyası ilə bağlıdır. Ermənistan konstitusiyasında Ermənistanın müs-

təqillik aktına istinad var. O, konstitusiyanın tərkib hissəsidir. Orada isə Azərbaycanın hüquqi, tarixi ərazisinin Ermənistanla birləşməsi haqqında müddəə var və bu, bizə qarşı açıq ərazi iddiası sayılır: “Ona görə Ermənistan konstitusiyasından bu bəndin çıxarılması bizim legitim tələbimizdir. Bu iki şərt təmin ediləndən sonra sülh müqaviləsini imzalamaq üçün heç bir maneə olmayacaq. Necə deyirlər, top Ermənistanın tərəfindədir. Əgər doğrudan da Ermənistan sülh müqaviləsini imzalamaq istəyirsə, Azərbaycanın bu iki legitim şərtini qəbul etməlidir”.

Bəli, Ermənistan üçün sülhə nail olmaq bu iki şərtin yerinə yetirilməsi qədər yaxındır. Yəni sülhün imzalanması vaxtı məhz bu iki şərtin yerinə yetiriləcəyi dövrə təsadüf edəcək...

Qrononun “arzusu” ...

Bununla belə, İrəvan Azərbaycanın haqlı fikirləri ilə razılaşaraq bu addımları atmaq yerinə, yenidən fərqli yollara əl atır. Hətta öz ələmində “diplomatik vasitəçi” müəyyənləşdirərək “arzularını” bakiya çatdırmağa çalışır. Halbuki, bir ildən artıqdır ki, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında vasitəçisiz təmas mövcuddur - İrəvan hansısa bir fikrini Bakıya çatdırmaq üçün kimlərsə “yardımından” istifadə etməyə də bilər. Məsələn, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Avropa İttifaqının (AI) Cənubi Qafqaz və Gürcüstandakı böhran üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qrononu qəbul edərkən qurum rəsmisi sazişin imzalanmasının vacibliyini “vurğulayıb” - Bunun re-

giyonda uzunmüddətli sülh və sabitliyə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib. Maraqlıdır ki, cəmi 3 ay öncə Bakıda olan və ən yüksək səviyyədə qəbul edilən, Azərbaycanın mövqeyi ilə tam yaxından tanış olan Maqdalena Qrono nə üçün Ermənistanın hökumət başçısına sülh üçün vacib olan bu addımların atılması haqqında məsləhət verməyib? Əgər Ermənistan həqiqətən də “sülhpərvər ölkə”dirsə, nə üçün bu addımları atmır - əksinə, silahlanmanı ən yüksək səviyyədə davam etdirir, hərbi təlimlərini intensivləşdirir, revanşist arzularla birdəfəlik son qoymur. Demək ki, Maqdalena Qrononun “dilindən səsləndirilən” bu “arzu” Ermənistanın “mesajıdır” və İrəvan yenə də sülhü uzatmaq üçün manevlərə əl atır.

İrəvan köhnə ənənəyə qayıdır - uğursuz “mesaj siyasəti” ...

Bu faktı təsdiq edən növbəti bir fakt - Bakıda keçirilən mətbuat konfransı zamanı almaniyalı jurnalistin Prezident Frank-Valter Ştaynmayerə “Ermənistandan Azərbaycana hər hansı mesaj götirmisinizmi?” sualına cavab olaraq Almaniya Prezidenti “ilk addım müqavilənin hazırlanması, imzalanması, ratifikasiyası, qüvvəyə minməsi və həyata keçirilməsidir. Sonra isə digər problemlər də həll oluna bilər. Ümid edirik ki, bu, tezliklə baş tutacaq” şəklində cavab verir. Dolayısı ilə Ştaynmayer də Qrononun “təklifi” səsləndirir. Bu amil bir çox mətləblərdən xəbər verir:

- Birincisi, Ermənistan yenə də köhnə adətdən əl çəkməyə-

rək sülh prosesinə hansısa qurumları və ya ölkələri qatmaq niyyətinə düşüb;

- İrəvan özündən sülh göyərçini düzəltməklə guya prosesə sadıq qaldığını göstərməyə çalışır;

- Özünün silahlanmasını örtbasdır etmək üçün sülh sənədinə imzalamağa hazır olduğunu irəli sürür.

Halbuki, Ermənistan əgər sülh üçün səmimi şəkildə söz göstərsəydi birinci növbədə ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvində, ölkə Konstitusiyasının dəyişdirilməsində maraqlı olardı. Demək ki, Ermənistanın sülh sağışları yalnız görünüşü xarakteri daşıyır.

Ermənistanın dildə sülh, əməldə isə tamam əks mövqə sərgiləməsinin başqa bir faktoloji sübutu isə razılığın əldə olunduğu halda belə AI missiyasının şərti sərhəd zonasından tam yığışdırılmamasıdır. Ermənistan bununla ikili oyununu davam etdirməyə çalışır - bir tərəfdən, özünü sülhsevər mövqedə göstərir, digər yandan isə AI-yə yandaşlıq etmək üçün missiya-yə göz yumur.

Eyni mövqeni Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı da bölüşmək olar. Sülhün zəmininin formalaşdırılmasına rəvac verəcək mühüm bir detal - Zəngəzur dəhlizinin açılması təmin edilməlidir. Sülh prosesi çərçivəsində aktiv müzakirə edilən məsələlərdən biri də

mənistan arasında 2020-ci il 10 noyabr tarixində imzalanmış üçtərəfli Bəyanatın 9-cu bəndi və 2021-ci il yanvarın 11-də Moskvada imzalanmış 4 bəndlik bəyanat Zəngəzur dəhlizinin reallaşması üçün hüquqi zəmin yaradıb. Qeyd edək ki, müzakirə edilən bu dəhliz müasir “Böyük İpək yolu”dur. Başqa sözlə, “Şərq-Qərb” ticarət yolunun ən mühüm seqmentlərindən biri kimi meydana çıxan Zəngəzur dəhlizi adıçəkilən tranzit xətt üzrə mühüm üstünlüklər formalaşdırır. Ən əsası isə bu dəhliz Azərbaycandan Azərbaycana, yəni Naxçıvana ən qısa və optimal yol sayılır. Prezident İlham Əliyev yerli televiza-

AI missiyası, Zəngəzur dəhlizi - Ermənistan sülhpərvədirsə...

məhz Zəngəzur dəhlizidir. Azərbaycan, Rusiya və Er-

yalara müsahibəsində bildirmişdi ki, biz Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvana niyə müxtəlif, başqa yollarla getməliyik?: “Zəngəzur dəhlizi açılmalıdır və açılacaqdır. Onlar bunu nə qədər tez başa düşsələr, o qədər də yaxşıdır”.

Bəli, Ermənistan iddia etdiyi kimi sülhpərvədirsə, irəli sürülən bu məsələlərin həllini tezləşdirməlidir. Amma biz nəyin şahidi oluruq? Ermənistanın siyasi hakimiyyəti bu məsələ üzərindən də spekulasiya aparır, başqa yollar “təklif” edirlər. Bu mövqə sülh mövqeyi sayıla bilərmi? Təbii ki, yox. Ermənistanın apardığı siyasət sülhün yaxınlaşdırılması yox, daha da uzaqlaşdırılmasıdır...

P.SADAYOĞLU

Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin Daşkənd Bəyannaməsində...

Qərbi Azərbaycan icmasının öz evlərinə sülh yolu ilə təhlükəsiz şəraitdə qayıdışı hüququna dəstək ifadə edilib

Özbəkistanın paytaxtı Daşkənddə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin dördüncü konfransı keçirilib. “Bandunq Ruhu”nun 70 illiyinin qeyd olunması: Bandunq prinsiplərinin dəstəklənməsində parlamentlərin rolu” mövzusunda həsr olunmuş konfransda çıxış edən Milli Məclisin və Parlament Şəbəkəsinin sədri Sahibə Qafarova tədbirin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Milli Məclisin Mətbuat vəictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, S.Qafarova Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin 4-cü Konfransının Bandunq Bəyannaməsinin qə-

bulunun ildönümünə təsadüf etməsi baxımından əlamətdar olduğunu deyib. O, vurğulayıb ki, bu ay Qoşulmama Hərəkatının yaranmasının əsasını qoyan Bandunq prinsiplərinin 70 illiyi qeyd olunur. Ötən illər göstərir ki, Bandunq prinsipləri heç vaxt öz etibarlılığını itirməyib. Əksinə, beynəlxalq münasibətlərdəki mövcud proseslər göstərir ki, Bandunq prinsipləri bu gün üzleşdiyimiz müəkkəb çağırışlarla mübarizə üçün hərəkətverici qüvvə kimi qəbul edilməlidir. Suverenlik, ərazi bütövlüyü, bərabərlik, daxili işlərə qarışmamaq, ədalətə hörmət və beynəlxalq öhdəliklər kimi prin-

siplərə ciddi əməl olunması bütün xalqların dinc, yaşayış yaşaması və daha yaxşı gələcək naminə səmərəli əməkdaşlığı üçün vacibdir.

Milli Məclisin sədri qeyd edib ki, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinə daha da inkişaf etdirmək və əməkdaşlığımızı dərinləşdirmək üçün yaxşı imkanlar var. O, üzv parlamentləri bu prosesdə fəal iştirak etməyə və ümumi məqsədlərin təşviqi istiqamətində birgə işi davam etdirməyə çağırıb.

Sonra konfransda çıxış edən Parlamentlərarası İttifaqın prezidenti Tulia Akson, təşkilatın Baş katibi Martin Çunqonq, Özbəkistan Ali Məclisi Senatının sədri Tənzilə Narbayera, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri Numan Kurtulmuş, Pakistan İslam Respublikası Senatının sədri Seyid Yusuf Rza Gilani, Belarus Milli Assambleyası Respublika Şurasının sədri Natalya Koçanova, Misir Nümayəndələr Palatasının sədri Hanafı Gebali, Mərakeş Krallığı Müşavirlər Palatasının sədri Sidi Mohamed Ould Ər-Rəşid, Nepal Federal Parlamentinin Nümayəndələr Palatasının sədri Dev Raj Gimire, Mədiv Xalq Məclisinin sədri Abdulrahman Abdulla və digərləri konfransın mövzusunun aktuallığı, müasir beynəlxalq münasibətlərdə Bandunq prinsipləri-

nin dəstəklənməsinin vacibliyi ilə bağlı fikirlərini səsləndiriblər. Çıxışçılar Azərbaycanın sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin yaradılması və institusional inkişafı, təşkilatın beynəlxalq rolunun artırılması istiqamətində görülən işləri yüksək qiymətləndirərək, ölkəmizə bu sahədəki geniş fəaliyyətdən ötrü minnətdarlıqlarını bildiriblər. Həmçinin təşkilatı məsələlərlə bağlı müxtəlif təkliflər irəli sürüblər.

Konfransın gündəliyində duran bir sıra təşkilatı məsələlərə də baxılıb. S.Qafarovanın Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinə sədrliyinin növbəti 3 illik dövr üçün yenilənməsi, həmçinin sədr müavinlərinin də səlahiyyət müddətinin növbəti dövr üçün artırılmasına dair qərar qəbul olunub. Bu qərar layihəsinin müzakirəsi zamanı Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin parlamentlərinin böyük əksəriyyəti sədr və müavinlərinin səlahiyyət müddətlərinin yenilənməsi məsələsinə dəstək göstərirlər.

Konfransda, həmçinin Şəbəkəyə üzv parlamentlərin yekdil mövqeyini ifadə edən və bir sıra mühüm müddəaların əks olunduğu Daşkənd Bəyannaməsi qəbul olunub. Bəyannamədə digər məsələlərlə yanaşı, Parlament Şəbəkəsinin institusional çərçivəsinin daha

da inkişaf etdirilməsi, o cümlədən Büro və daimi komitələrin fəaliyyətlərinin təmin olunması, Şəbəkənin mənzil qərarlarının yaradılması istiqamətində müzakirələrin davam etdirilməsinin əhəmiyyətini vurğulanıb. Sənəddə, həmçinin Bakı İqlim Birliyi Paktna və COP29-un mühüm nəticələrinə, Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərdə öz yaşayış yerlərini zor gücü ilə dəyişməyə məcbur qalmış insanların, o cümlədən Qərbi Azərbaycan icmasının öz evlərinə sülh yolu ilə təhlükəsiz şəraitdə və ləyaqətlə geri qayıdışı hüququna dəstək ifadə edilib.

Qeyd edək ki, Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin sədri Sahibə Qafarova Özbəkistana işgüzar səfəri çərçivəsində Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun rəhbəri Aktoti Raimkulova ilə görüşüb. Görüşdə Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsi ilə Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu arasında Memorandum imzalanıb. Sənədi Sahibə Qafarova və Aktoti Raimkulova imzalayıblar. S.Qafarova sənədin əhəmiyyətini qeyd edərək vurğulayıb ki, Memorandum Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsi ilə Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcək.

Nardar BAYRAMLI

Böyük İpək yolunun varisi sayılan “Şərq-Qərb” ticarət dəhlizi yenidən keçmiş nüfuzunu və aktuallığını özünə qaytarmadı. Belə ki, Cənubi Asiya da daxil olmaqla Şərğin mühüm bir hissəsini Avropa ilə birləşdirən bu dəhliz iki kontinent arasında ən əlverişli, qısa və optimal ticarət logistikasıdır. Xüsusi-

lə, son illərdə baş verən bir sıra kataklizmlər, iqtisadi-siyasi, eyni zamanda, həbi transformasiyalar Şərq-Qərb kommunikasiya sisteminin dərha fəal şəkildə inkişafına təkan verib. "Bir kəmə, bir yol" layihəsi çərçivəsində Şərqdən Qərbə uzanan yol müasir iqtisadi sistemdə həyatı dərəcədə əhəmiyyət kəsb etmə-

yə başlayıb. Bu amil bütün dünya tərəfindən qəbul edilir və yüksək qiymətləndirilir. Nəticə etibarı ilə bu yolun şaxələndirilməsi, daha da rentabelli edilməsi, regional coğrafiyasının genişləndirilməsi müzakirə predmeti kimi ön sıraya çıxır.

Təsədüfi deyil ki, 2020-ci il Vətən müharibəsi və 2023-cü il antiterror tədbirləri Mərkəzi Asiya - Cənubi Qafqaz - Kiçik Asiya iqtisadi geostратеji məkanını üçün yeni inkişaf mərhələsi yaratdı. Formalaşdırılan təhlükəsizlik arxitekturası gələcək yüzilliyin proyektini kim qiymətləndirilən, dünyanın yeni dönmədə əsas ticarət xətti kimi mahiyyət kəsb edən Şərq-Qərb tranzitini daha da ön plana çıxarıb. Hətta Avropa məkanı belə Şərq-Qərb tranziti üzrə daşınmada Azərbaycanın əhəmiyyətini xüsusi vurğulayır. Avropa, hətta bütövlükdə, Qərb Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə daşınmaların daha effektiv və tez çatdırılması amilini etiraf edir. Bu daşınmaların ön mühüm halqasını möhür Azərbaycan təşkil edir. Təsədüfi deyildi ki, Almaniyanın Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayer Bakıda keçirilən mətbuat konfransındakı çıxışında bildirdi ki, Azərbaycan inkişaf edərək mühüm məkana çevrilib və buradan olduqca vacib ticarət yolları keçir, öz növbəsində həmin amil dünyanın birləşməsinə əsas ola bilər: "Biz iqtisadi-ticarəti münasibətlərimiz haqqında danışdıq. Yalnız Mərkəzi Asiya ilə deyil, həm də Uzaq Şərqlə, o cümlədən Cənub-Qərbi Asiya və Çinlə Almaniyanın ticarət əlaqələrində ölkənin rolu var. Birlilik ki, hazırkı mövcud yolların imkanları məhəddur. Ölkəni zəndən keçən yollar, həmçinin Orta Dəhlizin rolu alman iqtisadisiyyətini üçün vacibdir, yaxşı perspektivdir və bu, daha

maraqlı olacaq”.

Bir məqama diqqət yetirmək lazımdır ki, Azərbaycan hər zaman Şərq-

Çindən Avropaya yükləri çatdırır. Bu

da nəqliyyat dəhlizinin əsas üstünlüklə-

Qorb
döhlizinin ən əsas logistik
dayanaqlarından sayılıb. Məsələn,
2014-cü ildə Azərbaycan, Gürcüstan,
Qazaxıstan, Ukrayna və Türkiyə dəniz
yolu, gəmiçilik və liman administrasi-
yalarının iştirakı ilə yaradılan və Çin,
Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan,
Türkiyə - Qara dəniz və Avropanı bir-
ləşdirən nəqliyyat dəhlizi, başqa sözlə,
Qora Koridor və yaxud Trans-Xəzər
Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu
(TXBNM) Çin - Avropa Birliyi arasın-
da yük daşımalarının artırılmasına xid-
mət edir. Nəqliyyat dəhlizinin idarə
olunması və inkişaf etdirilməsi, yaradıl-
mış Konsorsiumun üzvləri tərəfindən
həyata keçirilir. Bu dəhliz üzrə hərəkət
edən qatarlar qora hesabla 10-12 günə

rindən biridir.

Orta döhliq vasitösilö yölölör Avropa iki istiqamöt üzrö Nöti edölör. Onlardan iqlö Gürcüstanın poql vö Batumi limanları vasitösilö ilö, digeri isö Bakı-Tbilisi-Qars dömir yoll ilö. Azərbaycanın tösöbötüsü ilö reallaşdırılan Bakı-Tbilisi-Qars layihəsi Orta Koridor vasitösilö yükdaşımalarnı xörlərini aşaqı salaraq tranzit ömölüyatların öhömin artırılmasına xidmät edölör.

Qeyd edildiyi kimi, bütün nəqliyyat yollarının əsas kəsişmə nöqtəsi olan Azərbaycan Şərq-Qərb tranzitinin ən mühüm stansiyalarındandır. Yeni dönmədən isə bu aktivlik daha da arta bilər. Bunun üçün isə...

Mə
sələnin mahiyyətinə keçməmişdən öncə qeyd edək ki, Azərbaycan apardığı uğurlu siyasi kurs nəticəsində mühüm bir geostrateji məkanda “açar dövlət”ə çevrilməyi bacarıb. Özünün çoxvektorlu siyasətinə sadiq qalaraq bütün dünya ölkələri ilə bərabərtərəfli əməkdaşlıq münasibətləri yaradan rəsmi Bakı bu mənada Çin ilə münasibətlərin də inkişafını hər zaman ön planda tutub. Azərbaycan Çinin müəllifi olduğu “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsünü dəstəkləyən ilk ölkələrdən biri olub. Rəsmi Bakı Asiya-Avropaya uzanan bu nəqliyyat kəmərinin əsas həlqələrindən biri olmağı qətiləşdirib və bu istiqamətdə effektiv addımları ilə seçilib:

- Prezident İlham Əliyevin 2015-ci ildə Çinə səfəri zamanı

nin “Azərbaycan Respublikası Hökum

ti və Çin Xalq Respublikası Hökuməti arasında

“İpək Yolu İqtisadi Kəməri”nin yaradılmasının birgə təşviqinə dair Anlaşma Memorandumu” imzalanıb;

- Azərbaycan “Bir körər, Bir yol” layihəsinə qoşulduqdan sonra öz nəqliyyat infrastrukturunu tam yeniləşdirib. Xəzər dənizində ən böyük ticarət qovşağı olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanının inşa olunması, Bakı-Tbilisi-Qarsın istifadəyə verilməsi, Ələt Azad İqtisadi Zonasının yaradılması, dəmir yolu infrastrukturlarının şaxələndirilməsi və modernləşdirilməsi, avtomagistral, hava limanları kimi yeni layihələrin yaddırılması da “Bir körər, bir yol” təşəbbüsünə xidmət edir.

- Nəhayət, ötən il Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində imzalanan "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə"nin iqtisadi blokunda yer alan ikitərəfli münasibətlərin iqtisadi-ticarə, nəqliyyat vizyonunun yenilənməsi ilə bağlı müddəalar tamamilə yeni çağırışları özündə əks etdirir. Orta Dəhlizin ən strateji xətlərindən biri kimi Şəngəuz dəhlizinin yaradılması yükdaşımanı daha da effektiv hala gətirəcək.

Əslində, Avropa məkanı da böyüklikdə, prosesin uğurlu inkişafında maraqlıdır - hətta onlar həm enerji sahəsində, həm də Şərq-Qərb transformasiyası üzərində qarşılıqlı biznes mühtəşimin inkişafı üçün yeni yollara ehtiyac olduğunu açıq şəkildə dilə gətirirlər. Məsələn Bakıda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərat Şurası çərçivəsində nazir

lərin 11-ci və Yaşıl
Enerji Məşvərət Şu-
rası çərçivə-

istifadə etmək barədə müxtəlif konkret

“Bir kəmə, bir yol” layihəsinin aparıcı qmentlərindən birinə çevrilmə perspektivə malik Zəngəzur dəhlizi isə ümumən regionun inkişaf dinamikasını artıracaq. mu-

daşımalarında, istərsə də digər ticarət mübadilələrində ən qısa yolun seçilməsi iqtisadi baxımdan da böyük mənfəət vəd edir. Bununla yanaşı, istər Qərb, istərsə də Şərq kontingentinin

Asiyani birləşdirməklə yanaşı, Yaxın Şərq regionuna da yaxınlığıdır. Türkiyə vasitəsilə təkcə Avropaya deyil, eləcə də Yaxın Şərqə çıxış imkanı qazanacaq layihə təşəvvüsləri bu üstünlükdən də yararlanlımı olacaqlar.

sində nazirlərin 3-cü iclaslarında çıxış edən AI komissarı Dan Yorgensen maraqlı bir ifadə işlədib - o bildirib ki, “biz gələcəyimizə doğru yolu müəyyən edirik. Bu səbəbdən biz Cənubi Qafqaz ilə Avropa İttifaqı arasında “yaşıl enerji” dəhlizinin qurulması üzərində çalışırıq. Müxtəlif texnologiya və fərqli marşrutlardan

ideyalar var”.

Bu açıqlama yeni enerji idxalına hədəflənsə də, Avropa açıq şəkildə Azərbaycan üzərindən yeni yollardan istifadədə, biznes qovşaqlarında iştirakda, beləliklə, əsasən Şərq regionunda formalaşan yeni nizam qaydalarından iştirak etmək arzularını dilə gətirirlər.

miyyətə, Azərbaycan bütöv-
lükdə, Cənubi Qafqazın bu yeni iqtisadi-si-
yasi, xüsusi ticari prosesdən uğurla və
yüksek dividend qazanaraq çıxması üçün
çalışır - başqa sözlə, Azərbaycan istər tə-
şəbbüskarı olduğu, istərsə də iştirakçı kimi
təmsil olduğu global layihələrin ilk növbədə Cənubi Qafqaz regionunu əhatə etmə-
si, bölgəyə dividendlər qazandırması fakto-
ruma fokuslanır.

Eyni mahiyyət bütün detalları ilə Zəngəzur dəhlizinə də aiddir. Zəngəzur dəhlizi yüksək üstünlüklər vəd etməkdədir. Nədir bu üstünlüklər?

- Zəngəzur dəhlizi Şərq-Qərb marşrutu üzərində ən qısa yoldur. Təbii ki, istər yük-

dən olacaq tərəfdaşlar
Zəngəzur dəhlizinin reallaşmasında olduqca
maraqlıdır;

- Zəngəzur dəhlizi təhlükəsiz marşrut sayılır. Çünki regionda perspektivi yüksək görülən əməkdaşlığı platformalarında demək olar ki, bütün bölgə iştirak edəcək - təbii ki, istəyindən asılı olaraq. Bu mənada, bütün regional faktorların bu dəhlizin təhlükəsizliyinə qrant olacağına da ümid böyükdür. Təəssüf ki, dəhlizin reallaşması ilə bağlı prosesin tam uğurla yekunlaşmasına bir sıra maneələr, eləcə də istisnalar var. Məsələn, Ermənistan və bir sıra başqa ölkələr hələ də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ümumidverici bəyanatları ilə prosesi sürətləndirə bilmirlər.

Bir sözlə,
Zəngəzür dəhlizinin aktuallığı artıq Şərq-Qərb logistikasına marağı daha da artırır. Digər tərəfdən, bu dəhliz sivilizasiyalar arasında əlaqələri də möhkəmləndirir bilər. Nəqliyyat dəhlizinin marşrut xəttinə diqqət yetirdikdə görmək olar ki, Zəngəzür dəhliz açılacağı təqdirdə qısa zamanda dünyanın "ticarət aortası" olmaq üçün əsas namizəddir. Nəticə etibarı ilə, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin mühüm bir komponenti halına gələcək Zəngəzür dəhlizinin reallaşması dünya üçün yeni iqtisadi reallıqlar vəd edir. Bu reallıqlar isə bütün tərəflər üçün həm iqtisadi, həm də siyasi mənada dividend vəd edir.

Bir sözlə,

Ağdaban faciəsindən 33 il ötür

NARDAR

Azərbaycan tarixinin qanlı səhifələrindən biri də Ağdaban faciəsidir. Bu gün Ağdaban faciəsindən 33 il ötür. 1992-ci il aprelin 7-dən 8-nə keçən gecə erməni silahlıları tərəfindən Kəlbəcər rayonunun 130 evdən ibarət Ağdaban kəndi tamamilə yandırılıb. Kəndin 779 nəfər dinc sakininə qeyri-insani işğancılar verilib, 67 nəfər qətlə yetirilib, 8 nəfər 90 -100 yaşlı qoca, 2 azyaşlı uşaq, 7 qadın diri-diri yandırılıb. Həmçinin 2 nəfər itandırılıb, 12 nəfərə ağır bədən xəsarəti yetirilib, 5 nəfər isə girov götürülüb.

Ağdabanlılar bu faciədən sonra belə öz doğma yurdlarını tərk etmədilər. Bununla belə kənd o zamankı AXC-Müsavat hakimiyyətinin günahı ucbatından ikinci dəfə eyni təvəzüzə məruz qaldı. 1993-cü il mart ayının 27-də ermənilərin Kəlbəcərə hücumu Ağdabandan başlamışdı. Ermənilər Ağdaban

kəndinə hücum edib, onu ikinci dəfə viran qoymuşdular. Kənd evlərinin əksəriyyəti yandırıldı və qarət edildi. Ağdabanın ikinci dəfə işğalı isə Kəlbəcər in hər tərəfdən mühasirəyə düşməsinə səbəb olmuşdu. Ermənilər Ağdabanı tək-cə strateji məkan olduğu üçün deyil, əslində Kəlbəcər ədəbi mühitinin beşiyi kimi də çoxdan hədəfə almışdılar.

Onlar Ağdabanda yalnız soyqırım törətmədilər. Erməni quldurları tərəfindən tarix, memarlıq və mədəniyyət abidələri dağıdıldı, müqəddəs ziyarətəh və məzarlıqlar təhqir olundu. Ermənilərin mədəni irsimizə qarşı törətdikləri vandalizm siyasətinin davamının daha bir təzahürü kimi şair Ağdabanlı Qurbanın və klassik aşiq şeirinin ustadlarından olan Dədə Şəmşirin əlyazmalarını məhv edilib.

Ağdaban kəndində törədilən faciə, əslində, bir günün hadisəsi deyil, iki yüz ilə yaxın müddətdə erməni millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı davamlı olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siya-

sətinin davamı idi. Ağdaban faciəsi Ermənistan silahlı qüvvələrinin bundan əvvəl Xocavəndin Qaradağlı kəndində, Xocalıda, Goranboy rayonunun Ballıqaya kəndində və digər yerlərdə azərbaycanlı əhalini kompakt şəkildə məhv etmək niyyəti ilə törədilmiş

silsilə kütləvi qırğın aktlarından biridir. Bu qətləmin zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normaları kobud şəkildə pozulub.

Ağdaban faciəsi törədilmə spesifikasına

və xarakterinə görə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş Assambleyası tərəfindən 9 dekabr 1948-ci il tarixdə qəbul olunmuş “Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və ona görə cəzalandırma haqqında” Konvensiyanın müddəalarına tam uyğundur. Ona görə də bu faciə beynəlxalq hüquq əsasında soyqırımı cinayəti aktı kimi qiymətləndirilməli və Ağdaban kəndinin dinc əhalisinə qarşı törədilən bu qırğın soyqırımı cinayəti kimi dünya ictimaiyyəti tərəfindən tanınmalıdır.

Qeyd edək ki, Ağdaban faciəsinin qurbanlarının da qisası qiyamətə qalmadı. 44 günlük Vətən müharibəsində və bir günlük antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Ordusunun işğal altındakı torpaqlarımızı azad etməsi ilə ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi bütün qətləmlərin qurbanları kimi, Ağdaban şəhidlərinin də qisası alınmış və bu gün onların ruhları şadıddır. Bu gün Kəlbəcər rayonu, o cümlədən Ağdaban kəndi

azaddır. Hazırda azad olunmuş torpaqlarımızda möhtəşəm quruculuq işləri həyata keçirilir. Artıq Böyük Qayıdış prosesi başlayıb, bu baxımdan Ağdaban sakinləri də öz yurdlarına qovuşacaqlar.

Mina terrorunun qurbanları artır...

Vətən müharibəsindən sonra 392 nəfər həlak olub və yaralanıb

Azərbaycan dünyada mina terrorundan ən çox əziyyət çəkən ölkələrdən biridir. 30 illik işğal dövründə Ermənistan xeyli sayda hərbi cinayətlər törədib ki,

bunların sırasında mina terroru da əsas yerlərdən birini tutur. Ermənistanın mina terroru hələ də davam edir. Son günlər işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə bir

neçə mina partlaması hadisəsi baş verib. Xatırladaq ki, aprelin 2-də Ağdam rayonunun Çəmənli kəndi ərazisində 1968-ci il təvəllüdlü Ağdam rayon sakini Nürəddin Feyzi oğlu Abbasov heyvan otararkən keçmiş tomas xəttində, minalardan təmizlənməmiş əraziyə daxil olaraq piyada əleyhinə minanın partlayışı nəticəsində ayağından xəsarət alıb. Xəsarət alan şəxs xəstəxanaya təxliyə edilib.

Azyaşlı uşaqlar erməni terrorunun qurbanı oldu

Aprelin 6-da isə Cəbrayıl rayonunun Mehdi kəndi ərazisində mina partlayıb. Minatəmizləmə Agentliyindən (ANAMA) bildirilib ki, qurumun əməkdaşı 1991-ci il təvəllüdlü Heydər Əli oğlu Xankişiyev xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən piyada əleyhinə mina partlayışı baş verib. Hadisə nəticəsində sağ ayağın topoq nahiyyəsinin amputasiyası olunub. Xəsarət alan əməkdaş rayon xəstəxanasına təxliyə edilib. Vəziyyəti qənaətbəxşdir. Həmin gün işğaldan azad edilmiş Ağdam rayonunun Qalayçılar kəndi ərazisində də mina partlayı-

şı hadisəsi baş verib. Qalayçılar kənd sakini, 1983-cü il təvəllüdlü Səbuhi Elman oğlu Məmmədov və iki azyaşlı övladı minalardan təmizlənməmiş əraziyə daxil olaraq piyada əleyhinə minanın partlayışı nəticəsində yaralanıblar.

Bundan əlavə, xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən Cəbrayıl rayonu ərazisində aşkar edilən sursat (mina) partlayışı nəticəsində Lənkəran rayonundan olan hərbi Əsgər Musazadə ağır xəsarətlər alıb. Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) məlumatına görə, ona ilkin tibbi

yardım göstərilərsə də həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Hərbi dünün doğulduğu Lənkəran raynunda dəfn edilib.

Ombudsman: Ermənistan məsuliyyətə cəlb edilməlidir

təndəşləri, o cümlədən uşaqlar ciddi xəsarət alıblar. Bu faciə regionda mina təhlükəsinin hələ də davam etdiyini və günahsız insanların həyatının hər an təhdid altında olduğunu bir daha ortaya qoyur.

Ombudsman qeyd edib ki, 2020-ci ildən etibarən Ermənistan tərəfindən basdırılmış minalar, həmçinin partlamamış hərbi sursatların partlaması nəticəsində 392 nəfər həlak olub və ya yaralanıb. Bu, yalnız fiziki deyil, həm də insanların psixoloji və sosial baxımdan dərindən təsirləndiyi ciddi bir problem-

dir. Onun sözlərinə görə, işğal dövründə ərazilərimizə basdırılmış minalar regionda ciddi təhdid yaradır: “Bu təhlükənin qarşısının alınması üçün beynəlxalq əməkdaşlıq və yardımlar olduqca vacibdir. Eyni zamanda, Ermənistanın minalarla çirkəndirdiyi ərazilərdəki humanitar vəziyyətin ciddi şəkildə nəzərə alınması və Ermənistanın beynəlxalq hüquq çərçivəsində məsuliyyətə cəlb edilməsi aidiyyəti beynəlxalq qurumlar qarşısında mühüm bir öhdəlik olaraq qalmaqdadır. Minaların məqsədlilik şəkildə basdırılması insan hüquqlarının ciddi şəkildə pozulmasına, regionda sülhün və təhlükəsizliyin bərpasını çətinləşdirməyə səbəb olur”. Ombudsman beynəlxalq ictimaiyyəti minatəmizləmə fəaliyyətlərinin tə-

xirəsalınmazlığını qəbul etməyə, Azərbaycanın davam edən minatəmizləmə səylərinə dəstək olmağa və həmçinin Ermənistanı məqsədlilik şəkildə və geniş miqyasda basdırılmış minalara görə məsuliyyətə cəlb etməyə çağırır.

Nardar BAYRAMLI

XİN beynəlxalq ictimaiyyətə hərəkətə keçməyə çağırır

Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyi mina partlayışı ilə əlaqədar beynəlxalq ictimaiyyəti hərəkətə keçməyə çağırır. Bu barədə nazirliyin sosial şəbəkə hesabında paylaşım edilib: “Növbəti mina partlayışı nəticəsində kiçik yaşlı uşaqlar da daxil olmaqla 4 Azərbaycan vətəndaşı ağır yaralanıb. 2020-ci il müharibəsindən bəri Ermənistanın mina çirklənməsi səbəbindən 392 nəfər ya həlak olub, ya da yaralanıb”. Xarici İşlər Nazirliyi beynəlxalq ictimaiyyəti minatəmizləmə fəaliyyətinin təcililini tanımağa,

Azərbaycanın davam edən minatəmizləmə səylərində onunla birgə olmağa, həmçinin günahsız insanların həyatını təhlükə altına almağa və münaqişədən sonrakı bərpa işlərinə maneə törətməyə davam edən Ermənistanı məqsədyönlü və geniş yayılmış mina çirklənməsinə görə məsuliyyətə cəlb etməyə çağırır.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva isə bəyan edib ki, Ermənistanın davam edən mina terroru nəticəsində günahsız insanlar öz həyat və sağlamlıqlarını itirməkdədirlər. Cəbrayıl və Ağdamda baş verən mina partlayışı nəticəsində Azərbaycan və-

Banklardan rekord həcmdə kredit qoyuluşu

Cari ilin 2 ayında iqtisadiyyata 30 milyard manata yaxın kredit yönəldilib

Azərbaycanda təmin edilmiş sağlam və müntib investisiya mühiti ölkə iqtisadiyyatına yönəlməli sərmayələrin və kapital axınlarının artmasına səbəb olmaqdadır. Ötən ildə əhəmiyyətli həcmdə iqtisadiyyata yatırılan sərmayə qoyuluşları 2025-ci ilin ilk aylarında da davam

edib. 2025-ci ilin yanvar-fevral aylarında əsas kapitala 2 milyard manatdan çox investisiya yönəldilib. İnvestisiyanın 1,6 milyard manatı və ya 77,6 faizi bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunub.

Qeyd edilən dövrdə iqtisadiyyata

kredit qoyuluşları da xeyli artıb və cəmi 2 ayda kreditlərin həcmi 29 milyard 402 milyon manata çatıb. Bu, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 19,4 faiz çoxdur. Kredit qoyuluşunun 20 milyard 382,2 milyon manatı və yaxud 69,3 faizi özəl bankların payına düşüb. Hesabat döv-

ründə dövlət banklarının kredit qoyuluşu 7 milyard 210 milyon manat təşkil edib. Bu, illik müqayisədə 22,8 faiz çoxdur. İl ərzində dövlət banklarının ümumi kredit qoyuluşundakı xüsusi çəkisi 23,8 faizdən 24,5 faizə yüksəlib. Martin 1-nə bank olmayan kredit təşki-

latlarının (BOKT) kredit qoyuluşu da artaraq 1 milyard 810 milyon manatı ötürüb. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,3 dəfə çoxdur. İl ərzində BOKT-ların ümumi kredit qoyuluşundakı xüsusi çəkisi 3,2 faizdən 6,2 faizə çatıb.

“Yaşıl kreditləşmə” genişlənilir

Yeri gəlmişkən, ötən dövrdə bank sektorunun “yaşıl layihə”lərə də kredit qoyuluşları artıb. Mərkəzi Bank tərəfindən ötən il təsdiqlənmiş “Yaşıl Taksonomiya” sənədi ölkədə dayanıqlı maliyyə ekosisteminin formalaşdırılmasına, daxili və xarici resursların “yaşıl” və dayanıqlı layihələrə yönəldilməsi, iqlim dəyişikliyinə yaranan risklərin tənzimlənməsi, aşağı karbon iqtisadiyyatına keçid ilə bağlı önə çıxan layihələrə dəstək verilməsini nəzərdə tutur. Məhz bu prinsiplərə uyğun olaraq bank sektoru bərpa olunan enerji, su resurslarının dayanıqlı idarə edilməsi, çirklənmənin qarşısının alınması və ona nəzarət, dayanıqlı kənd təsərrüfatı, fermer təsərrüfatı, biomüxtəliflik və mühafizə,

“yaşıl binalar” və dayanıqlı inşaat, “yaşıl xidmətlər” sahələrinə kreditləşməni artırır.

2024-cü ildə tək-cə Sahibkarlığın İnkişafı Fondu (SİF) tərəfindən sənədi “yaşıl” layihəyə 2,6 milyon manat güzəştli kredit verilib. Bu cür layihələrin maliyyələşdirilməsinin həcmi 2023-cü illə müqayisədə 4,72 dəfə artıb və bu məbləğ ifadəsində 2,05 milyon manat deməkdir.

Hazırda dünya bank sektoru bu vəsaitləri müxtəlif alətlərlə təmin etməyə çalışır. Hə-

min alətlərdən biri “yaşıl istiqrazlar”dır. Azərbaycanın bank sistemi üçün də bu istiqrazların emissiyası vacib hesab edilir və

“Yaşıl istiqraz və səhm” buraxılışına hazırlıq

bunun üçün qabaqcıl beynəlxalq təcrübə hərtərəfli nəzərdən keçirilir. “Yaşıl istiqrazlar” maliyyə sektorunda davamlılığı təşviq etmək, iqlimlə əlaqəli və ya digər nov xüsusi ekoloji layihələrə dəstəkləmək və sosial və ətraf mühitin yaxşılaşdırılmasına töhfə vermək baxımından daha cəlbedicidir. Ekoloji və iqlim layihələrini dəstəkləmək üçün sabit gəlirli bir maliyyə aləti olan “yaşıl istiqraz” enerji səmərəliliyi, ekoloji çirklənmə ilə mübarizədə öz səmərəsini verməkdədir.

“Yaşıl maliyyə” alətlərindən biri olan “yaşıl səhm”lər də ekoloji bəhətdən təmiz texnologiyaların genişləndirilməsi və iqlim dəyişikliyinə azaldılması istiqamətində emissiya edilən sən-

mərəli maliyyə alətidir. Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının hesabatında “yaşıl səhm”lərin son 4 ildə emissiyasının 230 milyard dolları ötdüyü qeyd olunur. Hazırda Dünya Bankı “yaşıl istiqraz” və “yaşıl səhm” buraxılışında əsas maliyyə institut və emittent kimi fəallığını daha çox artırmaqdadır. Bank son 5 ildə 200 milyard dollara yaxın istiqraz emissiya edib. Həmçinin Avropa Komissiyası “yaşıl” istiqrazların emissiyasına 20 milyard avroya yaxın vəsait xərcləyib.

Bütün bunları nəzərə alan Azərbaycanın bank icması beynəlxalq institutlarla, o cümlədən Dünya Bankı və Avropa Komissiyası ilə bu istiqamətdə əməkdaşlığı artırmağı düşünür.

ELBRUS

“Yaşıl enerji” ittifaqı yaranır

“Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi” yeni tərəfdaşlarla yeni mərhələyə daxil olur

Bakıda keçirilən Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası nazirlərin 3-cü iclasında ən mühüm razılaşmalardan biri bərpaolunan enerji mənbələrinin tədarükündə iştirakçı ölkələrin yeni

investisiya planlarında ortaq mövqə nümayiş etdirilməsi oldu. İlk öncə, “Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi, Qazaxıstan Respublikasının Energetika Nazirliyi, Özbə-

kistan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Asiya İnkişaf Bankı və Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı arasında Anlaşma Memorandumu”nun imzalanması “yaşıl enerji”

dəhlizinin gerçəkləşməsi istiqamətində hüquqi-iqtisadi və sərmayə zəmanətinin həllini təmin etmiş oldu. Memorandum Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında “Xəzər

Yaşıl Enerji Dəhlizi” layihəsinin texniki-iqtisadi əsaslandırmasının (TİƏ) birinci mərhələsinin həyata keçirilməsinə start verilməsi deməkdir.

3+4 formatı

Xatırladaq ki, “Azərbaycan Respublikası, Qazaxıstan Respublikası və Özbəkistan Respublikası hökumətləri arasında “yaşıl enerji”nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş” dövlət başçıları tərəfindən 2024-cü il noyabrın 13-də COP29 çərçivəsində imzalanıb. Həmin sazişdən irəli gələrək 3 ölkənin enerji ittifaqı digər tərəfdaşlarla daha da möhkəmlənib. Qeyd edilən sənədə əsasən, Azərbaycan, Özbəkistan və Qazaxıstan öz “yaşıl enerji” infrastrukturlarını tam şəkildə təkmilləşdirəcək və enerji sistemlərinin birləşdirilməsini təmin edəcək. Qazaxıstanın energetika naziri Erlan Kudaybergенович Akkenjenov qeyd edib ki, “yaşıl dəhliz” layihəsi regionun enerji sistemlərini gücləndirməklə yanaşı, “yaşıl texnologiyalar”ın təşviqi, ekoloji təmiz coğrafiyanın yaranmasında da mühüm rol oynayacaq. Özbəkistanın energetika naziri Jurabek Mirzamaşmudov isə bildirib ki, 3 qardaş ölkə yaşıl gələcək qurmaq, iqtisadi artımı və rifahı təmin etmək üçün yeni çıxır açmış olur.

Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində imzalanan digər strateji sənəd “Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan Yaşıl Enerji Dəhlizi” layihəsi üzrə memorandumdur. Bu sənəd də “yaşıl enerji” proqramı üzrə

tərəfdaş ölkələri bir araya gətirir və “yaşıl koalisiyanı” birləşdirir. Daha doğrusu, Özbəkistan və Qazaxıstanla imzalanmış sazişi iqtisadi və hüquqi baxımdan tamamlayır və bölgədəki bütün yaşıl interkonnektorları əlaqələndirir. Sazişə əsasən, 4 ölkə (Azər-

Asiya və Avropa Bankının investor zəmanəti

Hər iki memorandumun ön mühüm istiqaməti isə investisiya təminatının həll olunmasıdır. Bu prosesə Azərbaycanın və yaxın tərəfdaşlarının

etibarlı maliyyə institutları olan Asiya İnkişaf Bankı və Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankının qoşulması layihənin maliyyələşmə probleminin də aradan qalxması deməkdir. Hər iki investor zəruri sərmayələri ayırmaqla dəhlizin vaxtında çəkilişinin tamamlanmasında enerji ailəsi ilə birgə hərəkət edəcək.

Beləliklə, yeni regional yaşıl koalisiyanın yaranması böyük bir coğrafiyada - Asiyadan Avropaya qədər uzanan “yaşıl enerji təşəbbüsü”nün gerçəkləşməsinə Mərkəzi Asiya- Trans-Xəzər enerji dəhlizinin reallaşmasına səbəb olacaq.

Bu prosesdə maraqlı tərəf olan Avropa İttifaqı (Aİ) isə yeni enerji gündəliyini dəstəkləmək və

iqtisadi-siyasi köməyini göstərməklə bölgənin geoiqtisadi coğrafiyasında üstünlüyünü və iqtisadi maraqlarını təmin etmiş olur. Bu baxımdan Aİ son 20 ildə bütün enerji şəxələrində xüsusi iradə nümayiş etdirən Azərbaycanın yeni enerjinin şəxələnməsində təşəbbüskarlığını yüksək dəyərləndirir. Avropa İttifaqının enerji və mənzil məsələləri üzrə komissarı Dan Yorgensen Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində tədbirdə bildirib ki, Azərbaycanla bu sahədə yaxşı münasibətlərin qurulması bütün region ölkələrinin daha dayanıqlı enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək.

Beləliklə, sazişə investorların qoşulması dəhliz üçün açar rolunu oynamaqla bundan sonrakı mərhələdə istehsal-emal-nəql zənciri üzrə çoxkomponentli işlərin icrasını sürətləndirəcək. “Xəzər-Qara dəniz-Avropa” dəhlizinin texniki-iqtisadi əsaslandırması 2025-ci ilin ortalarına qədər təmamlanacaq və növbəti illərdə birinci mərhələ üzrə 4 gigavatt gücündə elektrik enerjisi Avropaya ixrac ediləcək.

“Üfüq” Günəş Elektrik Stansiyası və 50 MVT gücündə “Şəms” Günəş Elektrik Stansiyası inşa olunacaq. Azərbaycan

rik enerjisi istehsalını nəzərdə tutur.

Beləliklə, təmiz enerjiyə keçidin ən etibarlı qollarından biri olan “Yaşıl enerji dəhlizi” böyük bir bölgəni əhatə etməklə təmiz enerjiyə keçid strategiyasının prinsiplərinə uyğun olaraq rəqəbatqabiliyyətli bazarın formalaşmasına və bərpaolunan mənbələrdən elektrik enerjisinin çoxşəxəli mübadiləsini təmin edəcək. Bu baxımdan layihənin Cənubi Qafqaz-Avropa platformasından çıxaraq digər regionları da qovuşduracağı istisna deyil.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Orta Dəhlizə böyük investisiyalar cəlb edilir

Beynəlxalq nəqliyyat arteriyalarının əsas qovşaqlarından birinə çevrilən Azərbaycan Şimal-Cənub, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri şəbəkəsini daha da genişləndirmək və “Bir kəmə, bir

yol” layihəsinin coğrafi həddələri əlavə nəqliyyat xətləri cəlb etmək təşəbbüsü ilə çıxış etməkdədir. Yeni geoiqtisadi proseslər fonunda meydana çıxan və heç vaxt olmadığı qədər indi reallığa

çevrilmək ehtiyacı artan Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizinin (Orta Dəhliz) yaradılmasında respublikamızın söyləri bunu deməyə əsas verir. Son 2 ildə regiondakı marşrutların çoxşəxəlliliyinin tə-

min edilməsində aktiv rol oynayan Azərbaycan Xəzər regionunu beynəlxalq haba çevirmək üçün TransXəzər nəqliyyat xəttinin imkanlarını və gerçəkliyini global səviyyədə masaya qoyub.

Ötən həftə Sloveniyanın dövlət başçısının Qazaxıstana səfəri zamanı Orta Dəhlizə qoşulmaq niyyətini ifadə etməsi bu dəhlizə marağın durmadan artdığını göstərir.

Avropa Bankı investor ola bilər

Ötən həftə Səmərqənddə keçirilən sammitdə isə Avropa İttifaqı və Mərkəzi Asiyanın beş dövləti strateji tərəfdaşlığı genişləndirmək və inkişaf etdirmək niyyətində olduqlarını bəyan ediblər. Sammit iştirakçıları ilin sonunadək əlavə investisiyaların, xüsusilə də Orta Dəhlizə sərmayələrin cəlb edilməsi məqsədilə forumun keçirilməsi barədə razılığa gəliblər. Bu dəhliz Avropa və Asiya regionları arasında yük ixracının müddətini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağa, həmçinin Özbəkistanda Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) yerli ofisinin yaradılması isə bu maliyyə qurumunun nəhəng nəqliyyat ar-

teriyasına sərmayə qoymaq planlarından xəbər verir.

Yeni siyasi-geoiqtisadi müəkkəb konfiqurasiyalar mühitində Orta Asiya-Xəzər-Avropa əməkdaşlıq formatının daha da möhkəmlənməsinin təmin edilməsində fürsətləri artırır. Bu bölgə Şərqdən Qərbdə doğru istiqamətlənən global trans-nəqliyyat və enerji, logistika qovşaqlarının kəsişdiyi ən strateji coğrafiyalardan biri-

dir. Çindən Xəzər dənizi regionu, Türkiyə-Qara dəniz və Avropa marşrutlarının ən mühüm həlqələri bu coğrafiyalardan keçir. Ona görə də bu bölgədəki bütün tərəfdaşlar öz nəqliyyat infrastrukturlarını Orta Dəhlizə inteqrasiya edərək davamlı sərmayələr qoymaqladırlar.

Güzeştli tarif dərəcələri

Orta Dəhliz ailəsinin 2025-ci ildə planlaşdırıldığı hədəflərdən biri də tarif dərəcələrinə düzəlişlərdir. Tərəflər hazırda nəqliyyat və tranzit prosedurlarının optimallaşdırılması üçün stimullaşdırıcı mexanizmlərin tətbiqi-

rin tətbiqini nəzərdə tutur. Ötən ilin sonlarında Orta Dəhliz boyu “Bir pəncərə” prinsipində istifadə edilməsi, tranzit gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, yük və nəqliyyat vasitələrinin sərhəddə keçmə proseslərinin sürətləndirilməsi mexanizmlərinin hazırlanması məqsədilə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Tacikistan və Gürcüstan gömrük xidmətlərinin rəhbərləri, eləcə də Ümumdünya Gömrük Təşkilatının və Türk Dövlətləri Təşkilatının rəhbərləri, BMT-nin Avropa üçün İqtisadi Komissiyasının nümayəndələri bir araya gələrək güzeştli tarif dəhlizinin yaradılmasına razılıqlarını bəyan ediblər.

Göründüyü kimi Azərbaycanın əsas oyuncu və mərkəzi coğrafiya olduğu TransXəzər dəhlizinin fiziki sxemi artıq formalaşmaq üzrədir. Bu dəhlizin növbəti dayanacağı Zəngəzur xətti olacaq ki, nəticədə Çin və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Avropa ölkələri arasında nəqliyyat əlaqələrinin şəxələndirilməsi tam təmin ediləcək. Beləliklə, ikitərəfli, üçtərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın simvoluna çevrilən Orta Dəhlizdə Azərbaycan müasir geoiqtisadi və geosiyasi platformalarda yerini və mövqeyini daha da gücləndirəcək.

E. CƏFƏRLİ

Türk dövlətlərinin investisiya planları

Orta Dəhlizə sərmayə qoyuluşlarında əsas maraqlı tərəflərdən biri türk dövlətləridir. Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə də Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin ən axıcı qolu kimi bu kommunikasiyanın əhəmiyyətinə toxunulub və TDT ölkələri tərəfindən imzalanan Qarabağ Bəyanaməsində Orta Dəhlizə inteqrasiyanın gücləndirilməsində dair niyyətlər ifadə olunub. Bəyannamədə Orta Dəhlizin daha rentabelli və dayanıqlı işləməsi üçün TDT ölkələri tərəfindən nəqliyyat və tranzit prosedurlarının optimallaşdırılması və rəqəmsal-

laşdırılması, daha çox yükdaşıma həcmimin artırılması məqsədilə özəl sektor üçün stimullaşdırıcı mexanizmlərin tətbiqi nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə tərəflər dəniz limanları, dəmir və avtomobil yolları, logistika qovşaqlarının əsaslı şəkildə yenidən qurulması və infrastrukturların təmirinə investisiyalarını cəlb edilməsi, nəqliyyat əməliyyatları və gömrük prosedurlarının optimallaşdırılması üçün üzərinə öhdəliklər götürüb. Bütün bunlar ən azı 4 milyard dollar həcmində investisiya qoyuluşları hesabına başa gələcək.

2025-ci il üçün sərfəli tarif dərəcələri müəyyənləşir

ni nəzərdə keçirir. Həmin mexanizmlər dəniz limanları, dəmir və avtomobil yolları, logistika qovşaqlarında əməliyyatlar və gömrük prosedurlarının asanlaşdırılmasını, sərfəli tariflə-

Yelisey Sarayı yeni siyasi böhranla üz-üzə

Makronun həyata keçirdiyi sərəşətsiz siyasət Fransanı siyasi böhran burulğanına salıb və Yelisey Sarayı çoxsaylı

cəhdlər göstərməklə yaranmış vəziyyətdən üstün durumda çıxmağa çalışsa da, buna müyossər ola bilmir. Ötən ilin

yayından başlayaraq Makronun mərkəzçi kimi təqdim olunan bloku Avropa Parlamentinə və Milli Assambleyaya

ya keçirilən seçkilərdə fiasko ilə üzleşdi. Bundan sonra hakim komanda uzun müddət hökumət böhranı bataqlığında

ilişib qaldı. Hazırda isə ölkə yeni siyasi böhran və hətta vətəndaş müharibəsi təhlükəsi ilə üz-üzədir.

Yeni siyasi böhrana rəvac verən sifarişli məhkəmə qərarı

Bu günlərdə Paris məhkəməsinin sağıçı “Milli Birlik” Partiyasının parlament fraksiyasının rəhbəri Marin Le Penə və partiyanın daha səkkiz təmsilçisinə qarşı sifarişli qərar çıxartmasından sonra başlayan proseslər ölkədə yeni siyasi böhranın qaçılmaz olacağından xəbər verir. Məhkəmə Marin Le Pen və “Milli Birlik” Partiyasından olan səkkiz deputatı parlament köməkçiləri işində təqsirli bilib. Məhkəmənin qərarı ilə Le Pen dörd il müddətinə (iki il şərti və iki il elektron qolbaqla) azadlıqdan məhrum edilib. O, həmçinin 100 min avro məbləğində cərimələnib. Bundan başqa, məhkəmə Le Penə beş il müddətində dövlət orqanlarına seçilməyi qadağa qoyub. Məhkəmə qərara gəlib ki, hökm təcili yerinə yetirilməlidir. Le Pen Avropa Parlamentində köməkçiləri işə götürmək üçün ayrılan vəsaiti mənimsəməkdə təqsirli bilinib.

Analitiklər Paris məhkəməsinin “Milli Birlik” Partiyasının təmsilçiləri ilə bağlı məlum qərarı çıxarmasını Makronun növbəti prezident seçkilərinə hazırlıq planının tərkib hissəsi kimi dəyərləndirirlər və burada həqiqət payı böyükdür. Qanunvericiliyə görə, 2027-ci ildə keçiriləcək seçkilərə hələ iki il vaxt qalsa da, belə görünür ki, Makron indidən hakimiyyətinin ömrünü uzatmaq qayğısına qalmağa qərar verib. Buna səbəb kimi isə son vaxtlarda ölkənin siyasi səhnəsində dəyişən mənzərə göstərilir. Xüsusilə də ötən il keçirilən iki seçki Makron üçün əsl dərslər oldu. Belə ki, onun rəhbərlik etdiyi mərkəzçi blok həm Avropa Parlamentinə (AP), həm də Milli Assambleyaya iki turda baş tutan seçkilərdə acınacaqlı məğlubiyyətə uğradı. Bu, onu deməyə əsas verir ki, 2027-ci il seçkilərində Makronun üçüncü dəfə dövlət başçısı seçilmək

şansı sıfırda bərabərdir. Hətta onun postunu daha tez tərk edəyəyi də ehtimal olunur. Bu kimi reallıqlar fonunda Makron güclü, daha populyar rəqiblərini sıradan çıxarmaq və seçkilərə daha zəif namizədlərlə bir arada qatılmaq istəyir. Bu halda təbii ki, onun növbəti dəfə prezident seçilmək şansı daha çox olacaq.

Lakin Yelisey Sarayının hazırkı sahibinin rəqiblərinə məhkəmə qərarları ilə təzyiq göstərmək planı həm də onun özünə qarşı çevrilib. Cəmiy-

yət “Milli Birlik” Partiyasının təmsilçiləri ilə bağlı verilən absurd məhkəmə qərarını qəbul etməir və bunu “Fransa demokratiyasının edamı” kimi dəyərləndirir. Rəsmi Parisə, həmçinin beynəlxalq birlik tərəfindən də ciddi təzyiqlər göstərilir və prezidentliyə ən real namizədlərdən biri sayılan Marin Le Penə qarşı absurd məhkəmə qərarına yenidən baxılması istənilir. Belə çıxır ki, Makron öz-özünü çıxılmaz labirintə salıb.

Üç siyasi partiyanın bir-birinə etirazı

Böhs olunan məhkəmə qərarı fonunda bu günlərdə inqilablar şəhəri kimi tanınan Parisdə bir neçə siyasi partiya fərqli məkanlarda nümayişlər keçirib. Belə ki, ölkədəki siyasi partiyalar, xüsusilə də ifrat sağıçı “Milli Birlik”, solçular, eləcə də makronçular - Qabriel Attalın rəhbərliyi ilə “Renaissance” partiyası eyni vaxtda nümayişə toplaşib.

Təbii ki, fərqli olan yalnız məkanlar deyil. Nümayişlərdə səsləndirilən şüarlar da bir-biri ilə kəskin ziddiyyət təşkil edib. “Fransa demokratiyası məhv edilir. Edam edilən Fransa demokrati-

yasıdır. Artıq hakimlərin idarəçiliyi deyil, bu, hakimlərin diktaturasıdır, onlar Fransa xalqının özünü ifadə etməsinə mane olmaq istəyirlər”, - deyər Marin Le Pen tərəfdarları birinci instansiya məhkəməsinin qərarına etirazlarını bildiriblər. Lepençilər iddia edirlər ki, prokurora bu əmr siyasi sifariş əsasında ədliyyə naziri tərəfindən verilib.

Miting iştirakçıları arasında hər yaşda olan insanlar, istər gənclər, istərsə də yaşlı fransızlar olub. Marin Le Penin özü də mitinqə gəlib. O, çıxışında məhkəmənin qərarının vətəni, xalqı, şərefi tapdaladığını bildirib. “Hamının bilməsini istəyirəm: Təslim olmayacağam. Bizə qarşı keçirilən məhkəmə prosesinin siyasi fonunu vurğulamaqdan çəkinmirəm. Bu, məhkəmə qərarı deyil. Bu, siyasi qərardır, siyasətçilər üçün ovdur”, - deyər siyasətçi vurğulayıb.

Solçular isə keçirdikləri nümayişdə məhkəmə qərarına

min təmsil etməsindən asılı olmayaraq, böyük fərqlə birinci turun zirvəsinə yüksəlmək üçün kifayət qədər şansa malikdir.

Marin Le Pen və Jordan Bardella “Milli Birlik” Partiyasına seçicilərin 30 faizdən çoxunun səsini qazanmağa imkan yaradırlar. “Elabe”-in keçirdiyi

Növbəti prezident seçkilərində ifrat sağıçların şansı daha çoxdur

“Elabe” sosial sorğu institutu “BFM TV” və “La Tribune Dimanche”-in sifarişli ilə 2027-ci il prezident seçkilərinə iki il qalmış fransızların səsvermə niyyətləri ilə bağlı sorğunun nəticələrini təqdim edib.

Sorğunun nəticələrinə görə, ifrat sağıçı “Milli Birlik” Partiyası onu ki-

rəy sorğusuna görə, prezident seçkilərinin ilk turu bu bazar günü keçirilsəydi, partiyanın bu iki fiquru çox yaxın səsvermə bəli - Le Pen 32-36 faiz və Bardella üçün 31-35,5 faiz əldə edə bilərdilər. Hər iki halda, RN nəzərdə tutulan bütün altı ssenaridə sol və sağ-

dəstəklərini ifadə ediblər. “Qanunun aliliyinə görə narahat olmayın”, “İfrat sağıçlara öz qanunlarını yaratmağa imkan verməyək”, - deyər Parisdə Respublika meydanında toplaşmış solçular bildiriblər. Nümayiş çərçivəsində solçular mayın 1-ə ümumi nümayişə çağırış ediblər.

Makronçular isə Sen Denidə toplaşblar. Bu, keçmiş baş nazir Qabriel Attalın partiyanın rəhbəri seçildikdən sonra keçirilən ilk nümayişdir. Keçmiş baş nazir Eduard Filip, indiki Baş nazir Fransua Bayru və ədliyyə naziri Jerald Darmanın müşayiəti ilə Qabriel Attal bəyan edib: “Biz heç vaxt məhkəmə qərarını ləğv etməyəcəyik, heç vaxt “qırmızı” hakimlərin olduğunu söyləməyəcəyik”.

Göründüyü kimi, fərqli nümayişlərdə solçularla mərkəzçilərin səsləndirdikləri şüarlar məzmunca oxşardır. Bu da o qəndə gəlməyə əsas verir ki, Makronun komandası “Milli birlik” Partiyasına qarşı revanşı yenə də solçularla birlikdə edir. Xatırladaq ki, hakim komanda ötən il parlament seçkilərində də eyni texnologiyadan yararlanmışdı.

çı rəqiblərini beş xaldan çox qabaqlayaraq lider olacaqdı.

“Elabe” hesab edir ki, makronçular partiyası iki hipotetik namizədlə (Eduard Filip, Qabriel Attal) səs toplanma niyyətində ikinci yerdədir. Keçmiş baş nazir Qabriel Attal səsvermə niyyətinin 18 faizini, Eduard Filip isə 24 faizini əldə edib. Onların tipik seçiciləri- rəhbər işçilər, təqaüdcülər, İl de Frans kommunasının sakinləri və yaxşı maliyyə vəziyyəti olanlardır.

İndiki daxili işlər naziri Bruno Rötayonun səs toplama ehtimalı 8-10 faizdir. Loran Vokye isə 4,5 faizlə kifayətlənməli olub.

Sorğuya görə solçulardan Rafael Quksman Jan-Luk Melanşonu qabaqlayaraq 10 faiz səs qazanacağına ümid edə bilər. İctimai rəyə görə solçu seçicilərin səsi çox dağınıqdır.

Mübariz FEYİZLİ

Makronun bütün kəşfiyyat strukturu ifşa olunur

Son vaxtlar Fransanın kəşfiyyat xidməti ilə bağlı tez-tez ifadəcisi faktlar aşkarlanır. “Haber Global”-in mə-

lumatına görə, növbəti belə bir məlumat barədə “Intelligence Online” adlı nüfuzlu xəbər saytında dərc olunan

məqalədə geniş böhs olunub. Bildirilib ki, “Qaranlıqlar şahzadəsi” kimi tanınan Aleksandr Benallanın da təm-

sil olunduğu kəşfiyyat qrupunun fokuslandığı əsas nöqtələr Balkanlar və Yaxın Şərqdır. “Intelligence Online”

Makronun gətdikcə daha çox kəşfiyyat yönümlü xarici siyasət yürütməyə başladığını vurğulayır.

Xəfiyyətlərə ən çox səlahiyyət verən prezident

Sırr deyil ki, ayrı-ayrı dövlətlərin hakimiyyətləri özlərinin siyasi ömrünü uzatmaqdan ötrü ölkə daxilində və xaricində hörmətə toruna bənzəyən agentura şəbəkəsi qurulur. Bu pis ənonə əsasən yarıtmaz siyasətinə görə nüfuzdan düşən, xalqın etimadını itirən mürtəce hakimiyyətlərə xasdır. Buna ən tipik nümunələrdən biri məhz Makronun idarəçilik üsuludur. Onun iki prezidentliyi dönməli Fransa üçün çox uğursuz olub. Aparılan yarıtmaz siyasətin nəticəsi olaraq ölkə daxili və xarici siyasətdə təbəddülatlarla üzleşir. Artıq böyük Fransanın tarixi ənənələrindən əsər-ələmət yoxdur. Ölkənin bugünkü reallıqları tamam fərqli rakursdan diqqət çəkir. Paytaxtda və regionlarda ardıcıl hal alan etirazlardan görünür ki, ölkə boyunca narazılıqlar pik həddə çatıb. İnsanlar sosial vəziyyətlərinin gətdikcə pisləşməsindən narazılıq edirlər. İqtisadiyyatda geriləmələr ara vermir, əhalinin vergi yükü hədsiz dərəcədə böyüyüb. İş o yerə çatıb ki, hətta davamlı olaraq artırılan vergilər də büdcə kəsirlərini bağlamaq üçün yetərli deyil. Son bir ildə Yelisey Sarayı həm hökumət böhranı, həm də siyasi iflasla üzleşib. Ötən il Avropa Parlamentinə və Milli Assambleyaya seçkilərdə ağır məğlubiyyət acısı yaşayan Makrona hökuməti formalaşdırmaq çox çətin başa gəldi. Ölkədə hökumət dəyişikliyi permanent hal alıb. Hazırkı hökumətin uzunömürlü olacağına da heç bir inam yoxdur.

Fransanın hazırkı xarici siyasəti də eyni dərəcədə uğursuzdur. Ölkə Avropa İttifaqında və onun komandasında yer alan məmurlar müxtəlif auditoriyalar qarşısında Azərbaycanla bağlı əsassız iddia-

mövqelərini itirməkdədir. Makronun Avropa liderinə çevrilmək xülyası, necə deyərlər, daşlara dəyərək çilik-çilik olub. Hazırda Yelisey Sarayının xarici siyasətdə ən böyük problemlərindən biri müstəmləkələrlə bağlıdır. Fransanın 500 illik müstəmləkəçilik tarixi məhz Makronun dönməsində özünün qürub çağını yaşayır. Müstəmləkələrdə ağır şərtlər altında aparılan sümürmə siyasəti Fransaya böyük sərvət gətirirdi. İndi isə bu nəhəng imperiya çökmək ərfəsindədir. Müstəmləkə ərazilərində rəsmi Parisə qarşı kəskin etirazlar dalgası başlayıb və gətdikcə daha çox ölkədə “Rədd ol, Fransa!” şüarları səslənir. Artan etirazların nəticəsi olaraq Yelisey Sarayı bir-birinin ardınca keçmiş müstəmləkə ölkələrindən geri çəkilmək məcburiyyətində qalıb.

Bu gedişlə Makronun hakimiyyətini itirməsi ləslər səsləndirirlər. Beynəlxalq hüquq və ədalət prinsiplərində çıxış edərkən Afrikanın, dənizəşəri ərazilərin müstəmləkə zülmü altında inləyən xalqlarının azadlıq mübarizəsinə mənəvi-siyasi dəstək verən, informasiya blokadasını dağıdan Azərbaycan Fransanın daxili işlərinə qarışmaqda ittiham olunur. Rəsmi Bakının hansısa bir ölkənin da-

büd realığı çevriləcək. Belə görünür ki, bunun fərqi olan Makronun hakimiyyətini qorumaq üçün ən eynəcər siyasi texnologiyaya əl atmaqdan - agentura şəbəkəsinin xidmətlərindən yararlanmaqdan başqa çarəsi qalmayıb. Təsədüfi deyildir ki, məqalədə Makron, həmçinin ölkə tarixində kəşfiyyat strukturlarına ən çox səlahiyyət verən prezident kimi xarakterizə edilib.

Hərbi ekspertlər bildirirlər ki, ölkəni faktiki olaraq agentlər idarə edir. Mənbələr Makronu hakimiyyətə gətirən və onun hakimiyyətdə qalmasını təmin edən qüvvələr arasında kəşfiyyat dairələrinin xüsusi rolunun olduğunu vurğulayır.

Məqalədə qeyd olunub ki, Makron hər il kəşfiyyata ayrılan büdcəni artırır. 2017-ci ilin büdcəsi 2,4 milyard avro idi. 2023-cü ildə isə 3,1 milyard avroya yüksəlib: “Həmin vaxt, həmçinin kəşfiyyat orqanlarında çalışanların sayı 13 faiz artıb. Makron tərəfindən yaradılan Milli Kəşfiyyat və Terrorla Mübarizə Koordinasiya Bölməsi böyüməyə davam edir. Bölmənin rəhbər işçilərinin sayı 6-dan 30-a çatdırılıb. Yelisey Sarayına yaxın mənbələr Makronun kəşfiyyat işlərinə həftəlik xarici siyasət tapşırıqları naqlanır. Yelisey Sarayının qəzəbini artıran həmçinin Makronun xəfiyyə şəbəkəsinin Cənubi Qafqazda ilk dəfə məhz respublikamızda ifşa olunmasıdır. Məqalədə Makronun Azərbaycana da kəşfiyyat qrupu göndərdiyi iddia olunub. Bildirilib ki, Azərbaycan öz növbəsində Fransaya qarşı çox uğurlu əks-kəşfiyyat aparır. Belə ki, Paris indiyədək Bakıda öz

verdiyini bildirir. Xidməti yazışmalarda adlar əvəzinə “P3” və ya “E3” kimi kodlənub. Hər şey sifadə olunur”, - deyər Mərkəməqalədə bildirilir. bir sıra ölkələrinde müxtəlif əməliyyatlara cəlb edilmiş Fransa xüsusi xidmət orqanlarının geniş agentura şəbəkəsi məhz ilk dəfə respublikamızda ifşa olunub. Hər şey xəfiyyətlərin Fransanın “tərəfdarı” kimi bilinen ölkələrin nümayəndələrinə qarşı çox arxayın kəşfiyyat əməllərinə görə diqqətə düşməsi ilə başlayıb. Geniş əlaqələrindən istifadə edən rezidentura region ölkələrində fəal hərəkət etməklə yeni məqsədlər formalaşdırmaq və təsir dairəsini genişləndirməklə məşğul olub.

Bakıda aparılan araşdırma bir-biri ilə əlaqəli xüsusi təşkilatlar şəbəkəsinin aşkarlamağa imkan verən çox maraqlı aspektləri üzə çıxarıb. Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən istintaq olunan cinayət işi üzrə region ölkələri ilə əlaqədar kəşfiyyat fəaliyyətini həyata keçirən bir sıra şəxslər həbsə alınıb. Diqqət çəkən mühüm məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin əməkdaşlarının da belə çirkin fəaliyyətlərdə iştirak etdikləri təsdiqlənib. Bu, Makronun komandasının son dərəcə mürtəce, beynəlxalq hüquqla bir araya sığmayan siyasət apardığını təsdiqləyən təkzibolunmaz faktdır. Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən ifşa olunan faktların doğurduğu rezonans o qədər böyük oldu ki, Makron Fransa Xarici Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin (DGSE) rəisi Bernar Emyeni vəzifəsindən azad etmək məcburiyyətində qaldı.

Mübariz ABDULLAYEV

Azərbaycanın uğurlu əks-kəşfiyyatı

xili işlərinə qarışmaq kimi bir niyyət yoxdur. Müstəmləkə zülmündən qurtulmaq istəyən xalqlara dəstək verməklə isə Azərbaycan insan haqlarının, demokratiyanın müdafiəsinə qalxır. Mak-

planlarını həyata keçirə bilməyib. Xatırladaq ki, 2023-cü ilin dekabr ayında Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Azərbaycan, Şərqi Avropa, Yaxın Şərqi

Dünya ölkələri yeni tariflərə qarşı...

Trampın gömrük siyasəti nə vəd edir?

Trampın gömrük siyasəti beynəlxalq ictimaiyyətdə ciddi əks-səda doğurub. Bu yaxınlarda Ağ Ev rəhbərinin ABŞ-a idxal olunan mal və məhsullara yeni gömrük rüsumları tətbiq etməsi bir çox ölkələr, xüsusilə də Avropa və Asiya ölkələri tərəfindən bir-mənalı qarşılanmayıb. Trampın addımı Avropa və Asiya ölkələrinin ciddi narazılığına səbəb olub. Belə ki, Ağ Evin Milli İqtisadi Şurasının rəhbəri Kevin Hassett “ABC News” telekanalına müsahibəsində bildirib ki, ABŞ 50-dən çox ölkədən Vaşinqtonun tətbiq etdiyi idxal rüsumlarının azaldılması və ya ləğv edilməsi ilə bağlı danışıqlara başlamaq üçün müraciət alıb. Eyni zamanda, Tramp keçən həftənin sonu Floridadan Vaşinqtona qayıdan zaman prezident təyarrəsinin göyərətində jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən bildirib ki, o, Avropa və Asiya liderləri ilə Birləşmiş Ştatların rüsumları ilə bağlı müzakirələr aparıb. Xüsusi

bir məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, artıq Avropa İttifaqı ölkələri Trampın gömrük siyasətinə qarşı vahid cəbhədə birləşmək niyyətindədirlər - onlar ABŞ-in 28 milyard dollar dəyərində olan mal və məhsullarına adekvat cavab tədbirləri görməyi planlaşdırırlar.

ABŞ-in ticarət naziri Hovard Latnik hesab edir ki, Tramp administrasiyası aprelin 2-də elan edilmiş gömrük rüsumları ilə bağlı danışıqlara getməyə bilər. Latnik “CBS News” telekanalına açıqlamasında qeyd edib ki, rüsumlar heç bir halda təxirə salına bilməz. Onun sözlərinə görə, rüsumlar mütləq bir neçə gün və həftə ərzində qüvvədə qalacaq. Hətta əlavə edib ki, yaxın zamanda əlavə rüsumların tətbiq olunacağı gözlənilir. Bir çox ekspertlərin fikrincə, Trampın öz gömrük siyasətində hər hansı güzəştə gedəcəyi ehtimal olunmur.

Daha çox ABS zərər görə bilər

Məsələ ilə bağlı iqtisadi-siyasi ekspert Eldəniz Əmirov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində qeyd edib ki, Trampın tarif siyasəti global iqtisadiyyatda ciddi təlatümlərə yol açacaq. “Bu, çox ağır problemlər yaradacaq. Problemlərdən ən çox zərərli çıxacaq ölkə məhz ABŞ-in özü olacaq. Hər bir ölkəyə dəymiş mənfi iqtisadi təsir kiçik miqdarda da olsa, Birləşmiş Ştatlara da təsir edəcək. Sözsüz ki, belə ölkələrin sayı çox olacaq. İstər Kanada və Meksika, istər Avropa ölkələri, istərsə də Çinin, habelə digər ölkələrin məhsullarına yüksək həcmdə rüsum tətbiq etmək ABŞ-in özündə iqtisadi-sosial vəziyyəti ağırlaşdıracaq. Həmin ölkə-

lər də qarşılıqlı cavab tədbirləri görəcəklər. Nəticədə ölkədə sahibkarlığın inkişafına böyük zərbə dəyəcək və inflyasiyanın səviyyəsi artacaq. Bu isə özü-özlüyündə insanların Tramp hakimiyyətinə narazılığının artmasına gətirib çıxaracaq. ABŞ öz tarif siyasətinə yenidən baxmaq məcburiyyətində olacaq. Bu, birmənalı şəkildə baş verəcək”.

Müraciətlərin heç bir əhəmiyyəti yoxdur

E.Əmirovun sözlərinə görə, rüsumların azadılması ilə bağlı Trampa nə qədər çox ölkə müraciət etsə də, bu problem asanlıqla həll olunmayacaq: “Çünki ABŞ öz iqtisadi maraqlarını digər ölkələrin iqtisadi maraqlarından üstün tutur. Sadəcə olaraq, məsələ burasındadır ki, həm Trampın özü, həm də komandasında olan şəxslər yalnız biznes sahəsində peşəkardırlar, amma dövlət idarəçiliyində ciddi və dərin təcrübəyə malik deyillər. Dövlət idarəçiliyi isə biznes idarəçiliyindən çox fərqlənir. Burada makro-iqtisadi yanaşmalar, o cümlədən ölkələrarası geostrateji, geosiyasi və geoiqtisadi yanaşmalar çox önəmlidir. Buna görə də hesab edirəm ki, Trampın addımları ABŞ-in tarixində yanlış siyasət kimi qələmə veriləcək. Qarşıdakı illərdə bunun fəsadlarına şahid olacağıq”.

Tramp müəyyən güzəştlərə gedə bilər

ABŞ ilə Avropa İttifaqı və Asiya ölkələri arasında gözlənilən danışıqlarda qarşılıqlı güzəştlərin olub-olmayacağı məsələsinə gəlincə, E.Əmirov vurğulayıb ki, Tramp buna gedə bilər: “Şübhəsiz ki, Tramp gömrük rüsumları tətbiq edərkən öz siyasətində müəyyən güzəştləri də düşünüb. Əgər qarşılıqlı danışıqlar baş tutacaqsa, bu danışıqlarda ABŞ-in qarşı tərəfə tətbiq etdiyi 20 faizlik rüsum 10 faizə endirilə bilər”.

E.Əmirov bildirib ki, Trampın Rusiya-Ukrayna müharibəsini tez bir zamanda sona çatdırmaqda başlıca məqsədi Çin faktorudur. Ekspert hesab edir ki, Tramp Çinin Rusiya üzərində olan təsirini azaltmaq və Rusiyanı öz tərəfinə cəkmək niyyətindədir: “Rusiya 73 trilyon dollarlıq təbii sərvətlərə malik olan ölkədir. Tramp istəmir ki, Çin Rusiyanın sərvətlərindən öz iqtisadi maraq-

Yunis ABDULLAYEV

Zərər-ziyansız yaşamağın düsturu

Anton Çexovun “Rotşildin skripkası” hekayəsi haqqında

Hekayənin qəhrəmanı tabutqayıran Yakov ömrü boyu əlləşib-vuruşub tabut düzəltməklə, arabir məclislərdə skripka çalmaqla baş girdə də, evində içməli çaya belə qənaət eləmə də, yəni bu həyatdan nəf götürə bilmir ki, bil-mir, hər dəfə gəlir-çıxarını hesablayanda filan qədər ziyanə düşdüyünü görüb qəzəblənir. Bu adam hətta qürbətə ölüb özə bir usanın düzəltməsi tabut qoyulan ölümləri, skripkasında çalınmamış mahnıları, çayda çoxdan bəri üzməyən gömələri, qarmağa düşməmiş balıqları, ovlanmamış qazları-ördəkləri də öz ayağına yazıb zərərinə oracan böyüdür ki, axırda belə bir məntiqi nəticəyə gəlir: yaşamaq yalnız ziyan, ölməksə mənfəət gətirir, çünki yaşadıqca insanın itirdiklərinin də sayı artır, itkiləri artırsa, deməli, insan bir az da yoxsullaşır, bir az da müflisləşir; əksinə, ölməklə insan, Vahid demiş, bu dərindən çarəsini asan eləyir, itirmək qorxusundan azad olur, çünki ölüm həyata qənaətin zirvəsidir, qənaətsə bolluq deməkdir, sərvət deməkdir, dövlət deməkdir...

Böyüklər yerüstü ömürlərini də ölümdən sonrakı həyat kimi yaşayırlar: su kimi yumşaq, sel kimi güclü, dünyadan təmənənəsiz, amma əbədiyyətə iddialı. İnsan həyatdan nə qədər çox umarsa, özünü bir o qədər kasıb bilər, çünki tabutqayıran Yakov kimi onun da qazancı hər zaman qazanmadıqlarının yanında dənizdə damla kimi görünür. Dünyanın ən varlı adamı qənaətin ən uca zirvəsində oturan, kainatın cismiyə yox, ruhiyyə qəlbini ünsiyyətini, “alverini” quran kəsidir.

Müəllifin “Tanış səltənətin sultanı” adlı yazısından

Kiməsə nə vaxtsa demişdi ki, əgər bir gün rus xalqı yoxa çıxsay, Çexovun personajları əsasında onu bərpə etmək olar. Hərçənd bu böyük yazıçının yaratdığı obrazlar çoxdan milli hədudları aşırıb keçib özə xalqların, özə ölkələrin də mənəvi ərazilərini zəbt eləyiblər, həm də onların sərhədlərini tırtıllı tanklar, qanadlı raketlər kimi yox, günəş kimi, bulud kimi, külək kimi pozublar. Ancaq hər bir gerçək sənətkarın əlindən çıxmış sənət əsəritək Çexovun da yaradıcılığı formaca milli, məzmunca bəşəridir, yoxsa on doqquzuncu əsrin ikinci yarısında yaşamış rus müjəkinin, ya rus dvoryanının taleyi, düşüncəsi, məsələ, uzaq Latin Amerikası, yaxud yapon oxucusunda hansı cəhətlərinə görə maraq doğura bilər?

Gödək ömrünün dar möhləti çərçivəsində Çexovun ağılaşmış işlər görməsi öləri bəndənin taleyinə, qismətinə, ölümünə dov gəlməsinin, fəlakətə təkbətək döyüşdən qalib çıxmasının ən parlaq nümunələrindən, insan oxusunun yer üzündə ən şanlı zəfərlərindən biri sayılmağa layiqdir. Vərəm virusları ilə ölüm onu gəncliyindən qarmağına keçirmişdi, o virusları dıbçək gülləritək suvara-suvara zalım fəlakət kimi misilsiz ruh qabının, nadir çiçək açmış bir incə gövdənin ölümünü bəsləyirdi - dövrünün adlı-sanlı həkimi tezliklə öləcəyini ölümünə dərindən inanmayan biz bəndələr kimi də yox, lap dəqiq bildirdi, bununla belə yaralı canını minib çapıb yükləməkdən, xəstələrə, məzlumlara, sürgünlərə, dustaqlara fəda etməkdən çəkinmir, usanmırdı. Üstəlik, bu işləri heç bir təmənnə güdmədən, sağlam, fərayan ömrə, mükafata, o dünyaya, cənnətə zərrə ümid bəsləmədən görürdü. Ümid bəsləmək bir yana, ona o mükafatı verən olsaydı belə qəbul etməzdi.

İndi - Qərbi dünyasında, ilk növbədə elə yazıçının öz vətəninə saxta vətənpərvərliyin, aqressiv millətçiliyin zorla dəbə mindirildiyi bu günlərdə Çexov kimi gerçək patriotlara nə qədər ehtiyac var! Hərçənd indiki mühtidə heç Anton Pavloviç də baş girdəyə bilməzdi, onu dərhal xarici agent elan eləyib indiyə qalmış beş-on ardıcılı kimi dilini-ağızını qıfıllayır, ən yaxşı halda vərəm bağlamış dərindən ciyərinin başında gəzdirdiyi ölkəsindən sürgünə göndərirdilər. İndi onun personajları dahi ruh həkiminin qoyduğu diaqnozlar üzərində baş sındırır dəvasız dər-dərlərinə çarə axtarırkən öz yaranalarına asi çıxıblar, mərzələrinə konarda bəlsək tapıblar. O səbəbdən Turgenevin, Tolstoyun, Çexovun dövründən qalma mikroblar hələ də can almaqdadır. Mikrob, xəstəlik ölmür, münbit şərait yaradılarda fəallaşır hərəkətə keçir, natişizlik aradan qaldırılarda passivləşib yuxuya gedir. Bu gün adını çəkdiyim-çəkmədiyim böyük insanların vətəninə Anton Pavloviçdən min qat üstün, bilikli can həkimi var, ancaq Çexova bərabər ruh həkimi, könüllü təbib, təəssüf ki, yoxdur. Çexovun yaratdığı, ondan əvvəl Çexovu yaranan

xalq, dəyəsən, gerçəkədən yoxa çıxıb...

1892-ci ildə Anton Pavloviç Çexov Moskva vilayətinin Melixovo kəndində özünə malikanə alır. Burada məskunlaşan yazıçı yoxsul əhaliyə pulsuz tibbi yardım göstərir, kəndli balalarının savadlanması üçün məktəb tikdirir, aqlı çəkən qonşu quberniyalara köməyə gedir, əhalinin siyahıya alınmasında fəal iştirak eləyir. 1894-cü ildə yazılmış “Rotşildin skripkası” hekayəsi Anton Çexovun Melixovoda qələmə aldığı qırx iki əsərdən biridir. Bir çox başqa sədəvrləri kimi bu hekayə də onun nəsr yaradıcılığının yetkin çağına, qızıl dövrünə düşür. Müəllif özünün ən yaxşı nəsr əsərlərini əsasən on doqquzuncu əsrin sonuncu onilliyində ortaya qoyub. Həmin dövrdə onun yazdığı hekayələrin, povestlərin çoxu dərin fəlsəfi mahiyyət daşıyır. Qonçarovun, Turgenevin, Dostoyevskinin, Tolstoyun ardınca Çexovu dünya ədəbiyyatının öncülləri sırasına çıxaran da məhz həmin əsərlərdir.

Əhvalat gözəndən uzaq əyalət şəhərciyində vəqə olur: “Qəsəbə balacaydı, kənddən də bətər idi. Burada, demək olar, ancaq qocalar yaşayırdı. Onlar da elə gec ölürdülər, adamın lap acığı tuturdu. Türmədə, xəstəxanada da tabuta çox az ehtiyac olurdu”.

Tabutqayıran Yakov İvanov belə bir könlü bulandırın məkanda ömür çürüdür. Əgər əlindəki bu sənətlə quberniya şəhərində yaşasaydı, söz yox, əməlli-başlı dolanardı, bəbat evi, mülkü olardı, ona “Yakov Matveiç” dəyər müraciət eləyərdilər. Burada isə onu eləcə “Yakov” deyib çağırırlar. Hələ camaat arasında ləqəbi də var: Bronza. Yetmiş yaşına çatıb, hələ də iri gövdəsinin güc-bəla sığışdığı köhnə-kürüş daxmadən çıxma bilməyib. O özü, Marfa qarı, soba, ikinəfərlik çarpayı, taxta yonduğu dəzgah, qalan avadanlıq, hazır tabutlar - hamısı bu təkotaqlı daxmaya yüklənib.

Yakov işinin ustasıdır, yaxşı əl qabiliyyəti var: “Kəndlilərin, meşşanların tabutunu öz boyuna görə hazırlar, bu zaman heç yanılmazdı, çünki yetmiş yaş olsada da, heç yerdə, hətta həbsxanada da ondan hindir, onun möhkəm adam tapılmazdı. Ağalara, kübar xanımlara tabutu dəmir arşınıyla ölçüb düzəldərdi. Uşaq tabutlarının sifarişini çox könlüslə qəbul edərdi, onları ölçüb etmədən nifrətlə qayırdardı, hər dəfə də bunun üçün pul alanda deyərdi:

- Açıq, mənəsiz işlərə baş qoşmaqda aram yoxdur”.

Bundan başqa Yakovun yaxşı skripka çalmağı da var, qəsəbə toylarını aparın yəhudilərinə günü əlli qəpikdən dəvət alanda şabəş qarışığı bu işdən də qazancı olur: “Orkestrdə oturmaqla istidən tərliyəb pörtür, sarımsaq iyindən nəfəsi tutulurdu, skripka çüyüldədikcə sağ qulağının dibində kontrabas xırıldayır, sol qulağının yanında isə fleyta mıldəyirdi. Fleytanı məşhur dövlətli Rotşildin soyadını daşıyan, sifətinin qırmızı, göy damarları çıxmış anq kürən cuhud çalırdı. Bu məlun on şən havaları belə çox yanıqlı çalmağa çalışırdı. Yakov heç bir səbəb olmadan yavaş-yavaş cuhudlara, xüsusilə Rotşildə kin, nifrət bəsləməyə başladı, hər şeyi söz eləyir, heç nədən Rotşildə söyüb-bulayırdı. Hətta bir dəfə onu döymək də istəmişdi, Rotşild bundan inciyib ona hiddətlə baxa-baxa demişdi:

- Əgər istedadınıza hörmət etməsəydiniz, sizi çoxdan bu pəncərədən bayıra atmışdım.

Sonra da ağlaşmışdı. Buna görə Bronzanı orkestrə gec-gec, lap çarəsiz qalanda, cuhudlardan biri çatmayanda çağırırdılar”.

Toyla yas, sevincə kədər, doğumla ölüm həyatın iki üzüdür, bütün normal insanlar kimi Yakovun da dünyanın həm gülən, həm də ağlayan üzüylə münasibəti, alış-verişi var. Üstəlik, o, toydan da, yasdən də nəf götürməyi, qul qırmağı bacarır.

davamı növbəti sayımızda

F. Uğurlu

Yeni Azərbaycan

http://www.yeniazərbaycan.com

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544 F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, “Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744
0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Mədəni sərvətlərimizlə bağlı dəyişiklik...

Vahid qaydada pasport veriləcək!

Azərbaycan özünəməxsus qədim maddi və mənəvi irsi, mədəni dəyərləri olan bir ölkədir. Milli mədəniyyətin qorunması və inkişafı həm də milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi deməkdir. Bu baxımdan hər bir Azərbaycan vətəndaşının ölkəmizin zəngin irsinə həssas yanaşması vacibdir. Çünki biz nadir irsin varisiyik. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu irsə layiq olmağa çalışaraq böyük bir tarixi keçmiş, zəngin mədəniyyəti, yüksək mədəniyyəti olan ölkəmizin həm dünənə, həm bu gününə, həm də gələcəyinə dərin bir məsuliyyət hissi ilə yanaşmalıdır.

Müxtəlif tarixi şəraitlərlə üzlaşan Azərbaycan xalqı ana dilinə, adət-ənənələrinə, mədəniyyətinə, ədəbiyyatına, tarixinə, eləcə də milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığı sayəsində bu günədək özünün milli identikliyinə, özünəməxsusluğunu qoruyub saxlaya bilib. Bunun nəticəsidir ki, xalqımız tərəfindən əsrlər boyunca yaradılan və yaşadılan milli-mənəvi irsimizin böyük bir hissəsi bu gün cəmiyyət həyatının müxtəlif sferalarında qorunub saxlanılır və dövlətin siyasətində də əksini tapır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

F.Ələkbərli qeyd edib ki, elm-mədəniyyət və dövlətçilik tarixi ilə bağlı məsələlər bütün olmalıdır: “Əslində, elm və mədəniyyətimizlə dövlətçiliyimizi uzlaşdırmalıyıq. Yəni nə olursa

Tariximiz təhrik edirdi...

Mövzu barədə fikirlərini “Yeni Azərbaycan”la bölüşən tarixçi-alim Faiq Ələkbərli bildirib ki, 20-ci əsrin sonu 21-ci əsrin əvvəllərində Azərbaycan xalqının tarixinə, adət-ənənələrinə, mədəniyyətinə və elminə yeni bir baxış formalaşdırılıb. Onun sözlərinə görə, bu, milli bir baxış sayılır: “Yəni tariximizi, ədəbiyyatımızı, fəlsəfəmizi və milli mədəniyyətimizi özümüzə məxsus şəkildə ortaya qoymalıyıq. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) qurulmasından Azərbaycan Respublikasının bərpasına qədərki dövrdə xeyli problemlər yaşadıq. Əlbəttə,

Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası qurulduqdan sonra ilk dövrlərdə milli mədəniyyətimiz, tariximiz, ədəbiyyatımız müəyyən mənada təbliğ edildirdi. Ancaq bildirdik ki, bu təbliğat qismən yerinə yetirilir. 1930-cu illərdə ümumiyyətlə, Azərbaycan xalqının tarixinə, mədəniyyətinə uyğun gəlməyən Sovet imperializmi meydana gəldi. Sovet imperializmi xalqımızın tarixini, mədəniyyətini və elmini də məhz imperiya ruhuna uyğun olaraq təqdim edirdi. İstər orta, istər ali məktəblərdə və digər müəssisələrdə tariximiz, mədəniyyətimiz tamamilə təhrik edilməmiş şəkildə ifadə olunurdu”.

Dövlətçiliyimiz bir addım öndə olmalıdır...

olsun, Azərbaycanın dövlətçiliyi hər zaman bir addım öndə olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu sahədə

yeni bir nəsil yetişir. Hansı ki, həmin nəsil harada yaşamasından asılı olmayaraq, milli ruh və düşüncə həmin soydaşlarımız üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir”.

Mədəni sərvətlərə vahid qaydada pasport veriləcək

Dövlətçilik tariximiz, milli adət-ənənələrimiz, elm və mədəniyyətimizin təbliğindən söz açmışdan mühüm bir məqamı qeyd etmək yerinə düşər. Ötən gün Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin iclasında “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” qanuna təklif edilən dəyişiklik müzakirə edilib.

Dəyişikliyə əsasən, mədəni sərvətlərə vahid qaydada pasport veriləcək. Layihəyə görə, daşınmaz abidələrin pasportlaşdırılması qaydaları və pasportun nü-

munəvi forması müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən ediləcək.

Qeyd edilib ki, dövlət mühafizəsinə götürülən abi-

dələrin sənədləşdirilməsi ilə bağlı milli pasport formasının yaradılmasının zəruriliyi nəzərə alınaraq ölkəmizdə 2012-2013-cü illərdə nümunəvi milli pasport forması hazırlanıb. Ölkə başçısının 1998-ci il 13 iyun tarixli 725 nömrəli Fərmanının 2.9-cu hissəsinə əsasən abidələrin pasportlaşdırılmasını Mədəniyyət Nazirliyi, tabeliyindəki dövlət qoruqlarının ərazisində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi, “İçərişəhər” Dövlət Tarix Memarlıq və “Qala” Dövlət Tarix-Etnoqrafiya qoruqları ərazisində “İçərişəhər” Dövlət Tarix Memarlıq Qoruğu İdarəsi həyata keçirirlər. Həmçinin Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin Nizamnəməsi”-nə əsasən qorucu idarəsi abidələrin pasportlaşdırılması işlərini həyata keçirməlidir.

Bu hal dövlət mühafizəsinə götürülmüş abidələrə bağlı elmi və faktiki məlumatları özündə əks etdirən sənədin-pasportun vahid formada və qaydada deyil, hər bir qurum tərəfindən fərdi qaydalarda hazırlanmasına zəmin yaradır. Bu baxımdan daşınmaz mədəni irs nümunələrinin qorunmasını və pasportlaşdırılmasını həyata keçirən bütün dövlət orqanları üçün ümumi, vahid qaydalar və bir pasport formasının təsdiq edilməsi vacibdir.

Bildirilib ki, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” qanunda nəzərdə tutulan dəyişiklik də məhz Dövlət Siyahısına daxil edilmiş mədəni sərvətə vahid qaydalar əsasında pasportun verilməsi, abidə pasportunun nümunəvi formasının müəyyən olunması, eləcə də ölkə üzrə pasportlaşma ilə bağlı elektron məlumat bazasının yaradılması üçün hüquqi əsas yaradır.

Yeganə BAYRAMOVA

Onlar da yəhudilər kimi İkinci Dünya müharibəsi zamanı soyqırımına üzləşiblər. Sanki ikinci dərəcəli deyil, üçüncü dərəcəli insanlar kimi rəftarlara məruz qalıblar, tamamilə lazımsız, hətta təhlükəli hesab ediliblər. Müharibə zamanı nasistlər tərəfindən qətlə yetirilən qaraçıların ümumi sayı dəqiq məlum deyil. Ancaq hətta ən mühafizəkar hesablamalara görə, onların sayı 200 mindən 1,5 milyon nəfərə qədər dəyişir.

Bu gün Beynəlxalq Qaraçı günüdür. Bu köçəri xalqın orijinallığını və mədəniyyətini qorumaq məqsədilə 1971-ci ildə Londonda Qaraçıların Beynəlxalq İttifaqı yaradılıb, qaraçılara bayraq və himn seçilib.

Qeyri-adi həyat yaşayanlar...

Beynəlxalq Qaraçı günüdür

Dəqiq rəqəm bəlli deyil...

Qaraçılar Hind-Avropa mənşəli köçəri xalqlardandır. Onlar haqqında məlumat ilk dəfə 1501-ci ildə qeydə alınıb. Qaraçılar demək olar ki, bütün qitə və materiklərdə yaşayıblar. Ənənəvi olaraq atçılıqla və maldarlıqla yanaşı, həm də öz dedə-baba sənətləri olan nalbəndlik, xırda meişet avadanlıqları, kond təsərrüfatı alətləri istehsalı ilə məşğul olublar. Dünya qaraçıların ümumi sayı haqqında dəqiq rə-

qəmlər göstərilir. Bunun səbəbi də onların daim köçəri həyat

tərzi sürməsi və çox ölkədə onların qeydiyyatı alınmamasıdır. Onların böyük hissəsi rəsmi sənədi olmadan yaşayır.

Niyə qaraçıların öz ölkəsi yoxdur?

Qaraçılar Azərbaycandan tutmuş, Mərkəzi və Şərqi Avropaya qədər yayılıblar. Onların ilk kiçik dəstələri XV əsrin əvvəllərində Avropanın şərq hissələrində görünüb. Lakin Avropaya haradan və nə üçün gəldikləri məlum deyil. Qərbi

burasıdır ki, az vaxt içərisində bir-birindən çox uzaq olan ölkələrdə onların bu qədər artıb çoxalmasına heç kəs inana bilmir.

Qaraçı dövlətinin heç vaxt yaranmaması ilə bağlı kimsə qınamaq çətin-

dir. Tarixdə bir növ qaraçı dövlətinin mövcudluğunu göstərən bir nümunə var idi. Venesiya Respublikasının səndəllərinə görə, Korfu adasında (indiki Yunanistan ərazisi) 1375-ci ildən Feudum Acinganorum, yaxud, Azərbaycanca desək, qaraçıların mülkü olub. Bu “mülkiyyət” müəyyən daxili müstəqilliyə malik olan bir sıra icmalardan ibarət idi.

Məsələn, hər bir icmanın öz məhkəməsi var idi, bir qayda olaraq, qaraçı baronlarından ibarət idi, hər hansı bir hökm çıxarmaq hüququna malik idi-ölməyə qədər. Əhəlinin əksəriyyəti isə hər növ sənətkarlıq və dəmirçiliklə məşğul olurdu.

Qaraçı “ölkəsi” Feudum Acinganorum 19-cu əsrin əvvəllərinə qədər davam edib. Sonra Venesiya Respublikası süqut edib və Korfu adası əvvəlcə Fransanın, daha sonra Rusiya və Türkiyənin tərkibinə daxil olub, sonra isə tamamilə İngiltərəyə keçib. Ancaq belə, etiraf edək ki, qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyətinin iştirakı ilə oturuşmuş, tam hü-

dur. Tarixdə bir növ qaraçı dövlətinin mövcudluğunu göstərən bir nümunə var idi. Venesiya Respublikasının səndəllərinə görə, Korfu adasında (indiki Yunanistan ərazisi) 1375-ci ildən Feudum Acinganorum, yaxud, Azərbaycanca desək, qaraçıların mülkü olub. Bu “mülkiyyət” müəyyən daxili müstəqilliyə malik olan bir sıra icmalardan ibarət idi.

Məsələn, hər bir icmanın öz məhkəməsi var idi, bir qayda olaraq, qaraçı baronlarından ibarət idi, hər hansı bir hökm çıxarmaq hüququna malik idi-ölməyə qədər. Əhəlinin əksəriyyəti isə hər növ sənətkarlıq və dəmirçiliklə məşğul olurdu.

Qaraçı “ölkəsi” Feudum Acinganorum 19-cu əsrin əvvəllərinə qədər davam edib. Sonra Venesiya Respublikası süqut edib və Korfu adası əvvəlcə Fransanın, daha sonra Rusiya və Türkiyənin tərkibinə daxil olub, sonra isə tamamilə İngiltərəyə keçib. Ancaq belə, etiraf edək ki, qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyətinin iştirakı ilə oturuşmuş, tam hü-

quqlu qaraçı dövlətinin nümunəsi həqiqətən unikaldır!

1990-cı ildə Serokedə (Polşa) keçirilən IV Ümumdünya qaraçı Konqresində nasist soyqırımını qurbanlarına və onların nəsilərinə təminat ödənilməsi məsələsi qaldırılıb və 2000-ci ildə Rusiyadan olan qaraçılar ilk dəfə Praqada keçirilən V Konqresdə iştirak ediblər. Və bu yalnız başlanğıc idi.

2012-ci ildə Belqradada keçirilən VIII Qaraçı qurultayında gələcəkdə qaraçı milli dövlətinin yaradılmasına çalışmaq qərara alınıb. Konqres çərçivəsində beynəlxalq qaraçı pasportunun modeli və pul vahidi olan lavoro qəbul edilib. Bir az əvvəl ümumi qaraçı bayrağı və himni seçilib. Bir az da irəli gedilsəydi, qaraçıların bayrağı, pasportu, milli valyutası olan öz ölkəsi olardı. Lakin müəyyən məqamda hər şey plan üzrə getməyib: belə dəyişikliklərdən narazı olanlar olub və VIII qurultay zamanı parçalanma baş verib. Yuxarıda göstərilən bütün qərarlarla razılaşmayanları onların qeyri-qanuni elan ediblər və bu mənada qaraçı dövləti yaratmaq fikrindən əl çəkiblər.

Hipnoz etməyi yaxşı bilirlər...

ailelərində toy günü xeyli maraqlı olur.

Gəlinin atası və qardaşı ona ya kiloqram, ya da bankalarda qızıl hədiyyə edir. Bankaların içi qızıl üzük, bilərzik, sırğa ilə dolu olur.

Yeganə BAYRAMOVA

Ötən il Azercell-in Telefon Mərkəzinin müştəri məmnuniyyəti indeksi 95%-ə çatıb

Azercell-in Əlaqə Mərkəzi 2024-cü ildə telefon zəngləri, səsli virtual assistent, çat bot və onlayn çat kimi müxtəlif kommunikasiya kanalları vasitəsilə 4 milyondan çox müraciəti cavablandırılıb

İl ərzində Azercell-in Telefon Mərkəzi 3 milyona yaxın zəng qəbul edib. Bir zəngin orta gözləmə müddəti 35 saniyə, orta cavablaşma vaxtı isə 2.5 dəqiqə təşkil edib. Bu da qəbul edilmiş beynəlxalq standart ilə müqayisədə (6-7 dəqiqə) yüksək göstəricidir. Zənglər əsasən tariflər, internet paketləri, rəqəmsal xidmətlər, müxtəlif xidmətlərə dair məlumatlar, nömrə ilə bağlı əməliyyatlar, balans və cari kampaniyalar ilə əlaqədər olub.

Digər tərəfdən Azərbaycan dilində tam spektr xidmət göstərən süni zəka əsaslı ilk virtual assistent “Aicell” in müraciətləri həll etmə prosesləri də ötən il ərzində davamlı olaraq təkmilləşdirilib. Nəticədə 2024-cü ilin sonuna Telefon Mərkəzinə daxil olan müraciətlərin təxminən 17%-i operatorlara yönləndirmədən süni zəka tərəfindən cavab-

landırılıb. Bu da öz növbəsində daha qısa müddət ərzində daha çox müraciəti cavablandırılmasına, həmçinin müştərilərin vaxtına qənaət edilməsinə dəstək olub. Ötən il abunəçilərin “Aicell” ilə ünsiyyətə marağı daha da artaraq 78.5%-ə çatıb, botun istifadəçi istəklərini düzgün anlama səviyyəsi isə 96.6% təşkil edib.

Azercell-in rəqəmsal ünsiyyət kanalları da müştərilərlə effektiv əlaqə qurmaqda mühüm rol oynayıb. Çat mərkəzi ilboyu ümumilikdə 750 000-dən çox müraciəti cavablandırılıb, bunlardan təxminən 103 000-i “Facebook” və “Instagram” üzərindən daxil olan şəxsi mesajlar təşkil edib. Fərdi müraciətlərlə yanaşı, “Facebook”, “Instagram”, “YouTube”, “LinkedIn” və “TikTok” sosial şəbəkələrin-

də 380 000-ə yaxın müştəri şərhə də cavablandırılıb.

Ötən ilin dekabr ayında lider mobil operator telekommunikasiya bazarında daha bir ilkə imza ataraq müştəri sorğularını operativ və fasiləsiz cavablandırmaq üçün “AI Chat

Bot” həllini də istifadəyə verib. “Azercell” mobil tətbiqi daxilində süni zəka texnologiyası əsasında işləyən bu həll müştəri sorğularını 24/7 rejimində cavablandırır. Süni zəka assistentlərinin ümumi mövzularla bağlı daxil olan müraciətləri yerində cavablandırması Əlaqə Mərkəzinin təmsilçilərinə abunəçilərə daha fərdiləşmiş xidmət göstərməyə imkan verib.

2024-cü ildə Azercell-in Telefon Mərkəzinin müştəri məmnuniyyəti indeksi 95%-ə çatıb. Bu göstərici qəbul edilmiş beynəlxalq standart sayılan 85%-dən 10% yüksəkdir.

Azercell-in təqdim etdiyi xidmətin keyfiyyətinin daha bir göstəricisi lider mobil operatorun əldə etdiyi beynəlxalq uyğunluq sertifikatıdır. Ötən ilin mart ayında “TÜV

Austria Azərbaycan” MMC tərəfindən həyata keçirilən keyfiyyət auditinin nəticəsi olaraq Azercell “ISO 10002:2018 (Keyfiyyətin idarə olunması - Müştəri məmnuniyyəti - Müəssisələrdə şikayətlərdə baxılmasına dair təlimatlar) beynəlxalq standartına uyğunluq sertifikatına layiq görülüb. Qeyd edək ki, bu sertifikat müştərilər tərəfindən irəli sürülən təklif və şərtlərin dövlət araşdırılmasını, eləcə də şikayətlərə baxılması prosesinin davamlı təhlilini təmin edən şirkətlərə verilir.

7/24 abunəçilərin sorğularını qəbul edən Azercell-in Telefon Mərkəzinə *1111 qısa nömrəsi, eləcə də (012) 4904949 (Fakturasız Xətt abunəçiləri üçün) və (012) 4905252 (Fakturalı Xətt abunəçiləri üçün) şəhər nömrələri vasitəsilə müraciət etmək mümkündür.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzviyyət Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 4917
Sifariş: 712

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayında nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:

Yeganə Bayramova